

T.C
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

UZAKTAN EĞİTİM PROGRAMLARININ ÖĞRENCİ ve ÖĞRETİM
ÜYESİ GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
(SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Beyza ÖZER

Kasım 2011

T.C
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

UZAKTAN EĞİTİM PROGRAMLARININ ÖĞRENCİ ve ÖĞRETİM
ÜYESİ GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
(SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Beyza ÖZER

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Faruk ÖZTÜRK

BOLU, 2011

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖZET

UZAKTAN EĞİTİM PROGRAMLARININ ÖĞRENCİ ve ÖĞRETİM ÜYESİ GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Beyza ÖZER

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Bölümü

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Faruk ÖZTÜRK

Kasım, 2011, xv + 84 Sayfa

Gelişen teknoloji ve küreselleşme sonucu dünyada bilişim sınırların kalkması eğitim politikalarında da değişikliğe gidilmesine neden olmuştur. Ülkelerin eğitim anlayışları teknoloji ile paralellik göstermektedir. Gelişen teknolojiye uyum sağlayabilmek ve artan eğitim talebine karşılık verebilmek için, günümüzün parlayan eğitim anlayışı olan uzaktan eğitim, çözüm olarak düşünülmektedir. Ülkemizde son yıllarda hızlı bir şekilde yayılan uzaktan eğitim geleceğin eğitim anlayışı olarak benimsenmektedir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’deki uzaktan eğitim programlarının; amaç, süreç, içerik, değerlendirme boyutlarında öğretim üyeleri ve öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesidir. Bu araştırma, (araştırmacı) tarafından hazırlanan anket ile tarama yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Anket uygulaması sonucu elde edilen veri seti SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında analiz edilmiştir. Analiz kapsamında, frekans tabloları, pasta ve çubuk grafikler, Kaiser-Meyer-Olkin Testi, faktör analizi, güvenilirlik ve geçerlilik analizi (Reliability Analysis), Bağımsız örneklem t testinden (Independent Samplest Test) faydalanılmıştır.

Elde edilen veri analizleri sonucunda; öğretim elemanlarının programın

değerlendirme ve içerik kısımlarında olumlu düşünceye sahip olmadıkları fakat amaç ve süreç kısmında daha olumlu düşünce sergiledikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra öğrenciler programın değerlendirme kısmına olumlu bakmaktadırlar. Öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih etme nedenleri araştırıldığında, büyük bir oranı, zaman ve mekandan bağımsız olduğundan seçtiklerini bildirmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim programları, uzaktan eğitim, program değerlendirme, öğretim teknolojileri.

ABSTRACT**EVALUATION OF DISTANCE EDUCATION PROGRAMS IN TERMS OF
STUDENTS AND TEACHING STAFF WIEVS****Beyza ÖZER****Postgraduate Thesis****Department of Educational Sciences****Advisor: Assistant Professor Dr. Faruk ÖZTÜRK****November, 2011, xv + 84 Pages**

Disappearance of borders over the world as a result of developing technologies and globalization has also led to a change in educational policies. Countries' understanding of education shows parallelism with the technology. In order to adapt themselves to developing technology and respond to increasing demand for education, distance learning as an outstanding option is considered as a solution. Distance learning, spreading rapidly in recent years, has been adopted as understanding of education in the future.

The purpose of this study is to evaluate distance learning programs in Turkey in terms of purpose, process, content, evaluation, and assessment and opinions of students. This research has been carried out by using a survey method with questionnaire which was prepared by researcher. Data obtained from survey has been analyzed with SPSS 15.0 program (Statistical Package for Social Sciences). Frequency tables, pie and bar charts, the Kaiser-Meyer-Olkin test, factor analysis, reliability and validity analysis (Reliability Analysis), an independent sample t-test (Independent Samples test) has been used in analyzing.

In conclusion, it has been seen that the faculty members has no positive thought

regarding evaluation and content parts, but they have shown more positive thoughts regarding purpose and process parts. However, students hold a positive view about evaluation part of program. The reason why students choose distance learning is largely that distance learning provides an independence from time and place.

Key Words: Educational programs, distance education, program evaluation, instructional technology.

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecinde yardım ve desteklerini esirgemeyen danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Faruk ÖZTÜRK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans öğrenimim sürecinde emeğini ve değerli bilgilerini benimle paylaşan Eğitim Bilimleri Bölümü'ndeki değerli hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Araştırmam sürecinde bana maddi ve özellikle manevi desteğini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma sonsuz sevgilerimi sunarım.

En önemlisi hayatım boyunca her şartta benimle olan ve hep desteğini hissettiğim canım annem ve babama, kardeşlerim Merve ve Batuhan'a yürekten teşekkür ediyorum ve sevgilerimi sunuyorum.

Beyza ÖZER

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum Uzaktan Eğitim Programlarının Öğrenci ve Öğretim Üyesi Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği) başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Beyza ÖZER

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	ix
TABLOLAR DİZİNİ	xii
GRAFİKLER DİZİNİ	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
KISALTMALAR	xv
 BÖLÜM I.....	 1
1. Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Alt Problemler	4
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Araştırmanın Amacı	6
1.6. Sayıtlılar	6
1.7. Sınırlılıklar.....	6
 BÖLÜM II	 7
2. Kuramsal Temeller ve Literatür Taraması	7
2.1. Kuramsal Temeller.....	7
2.1.1. Uzaktan eğitimin kavramı	7
2.1.2. Uzaktan eğitimin tarihçesi	9
<i>Dünyada uzaktan eğitim</i>	9
<i>Türkiye’de uzaktan eğitim</i>	16
2.1.3. Uzaktan eğitimin modelleri	24
<i>Eşzamanlı (senkron)model</i>	24
<i>Eşzamansız (asenkron)model</i>	24
<i>Tek yönlü iletişim (öğretim) modeli</i>	25
<i>Çift yönlü iletişim (öğretim) modeli</i>	25
<i>Uzaktan eğitim modellerinin çeşitleri</i>	26

<i>Mektupla dağıtım (öğretim) modeli.....</i>	26
<i>Radyo ile öğretim (iletişim) modeli</i>	26
<i>Televizyon ile öğretim (iletişim) modeli</i>	28
<i>Bilgisayar ile öğretim (iletişim) modeli.....</i>	29
2.1.4. Uzaktan eğitimde roller.....	30
<i>Öğrenci</i>	30
<i>Öğrenci sorumlulukları</i>	31
<i>Öğrencilerin yaşadıkları zorluklar.....</i>	31
<i>Öğretmen</i>	32
<i>Öğretmen sorumlulukları</i>	32
<i>Öğretmenlerin yaşadıkları güçlükler</i>	32
<i>Yardımcı görevliler ve yöneticiler</i>	33
2.1.5. Yaşam boyu öğrenme ve uzaktan eğitim	33
2.2. İlgili Araştırmalar	37
BÖLÜM III.....	44
3. Yöntem.....	44
3.1. Araştırmanın Modeli.....	44
3.2. Evren ve Örneklem	44
3.3. Veri toplama yöntemi	45
3.4. Verilerin Analizi (Araştırmada kullanılan istatistiksel yöntemler).....	45
3.4.1. Faktör analizi	46
3.4.2. Güvenirlilik analizi.....	50
<i>İçerik alt boyutuna ilişkin güvenirlilik analizi.....</i>	50
<i>Süreç alt boyutuna ilişkin güvenirlilik analizi</i>	50
<i>Değerlendirme alt boyutuna ilişkin güvenirlilik analizi.....</i>	51
<i>Amaçlar ve avantajlar alt boyutuna ilişkin güvenirlilik analizi</i>	51
<i>Ölçeğin genel güvenirlilik analizi.....</i>	52
3.4.3. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans analizi ve grafikler..	52
<i>Yaş dağılımı</i>	52
<i>Cinsiyet dağılımı.....</i>	53
<i>Öğrenim görülen/ görev yapılan bölüm türü dağılımı</i>	54
<i>Unvan dağılımı</i>	55

BÖLÜM IV	57
4. Bulgular ve Yorumlar.....	57
4.1 Katılımcıların Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşlerinin İrdelenmesi.....	57
4.2. Statünün Uzaktan Eğitim Programı ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması	58
4.3. Öğrenim Görülen Bölüm Türünün Uzaktan Eğitim Programı Ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması (Öğrenciler)	61
4.4. Görev Yapılan Bölüm Türünün Uzaktan Eğitim Programı ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması (Öğretim Üyeleri).....	62
4.5. Cinsiyetin Uzaktan Eğitim Programı ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması	63
4.6. Yaşın Uzaktan Eğitim Programı ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması.....	64
4.7. Unvanın Uzaktan Eğitim Programı ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması	65
4.8. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimi Tercih Etme Sebebi, Avantajları ve Eksikliği Hakkındaki Görüşlerin İrdelenmesi	68
4.8.1. Uzaktan eğitimi tercih etme sebebine ilişkin frekans analizi.....	68
4.8.2. Uzaktan eğitimin en büyük avantajı konusundaki görüşlere ilişkin frekans analizi	69
4.8.3. Uzaktan eğitimin en büyük eksikliği konusundaki görüşlere ilişkin frekans analizi	70
BÖLÜM V.....	72
5. Sonuç ve Öneriler.....	72
5.1. Sonuç	72
5. 2. Öneriler	76
5. 2. 1. Elde edilen bulgulara yönelik öneriler	76
5. 2. 2. Araştırmacılara yönelik öneriler	76
KAYNAKÇA.....	78
EKLER.....	82
EK 1: Anket.....	82

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1 Kaiser-Meyer-Olkin Değeri	46
Tablo 2 Özdeğer İstatistiği	47
Tablo 3 Rotasyon Matrisi	48
Tablo 4 Madde- Toplam Güvenirlik İstatistikleri	50
Tablo 5 Süreç Alt Boyutuna İlişkin Güvenirlik İstatistikleri	50
Tablo 6 Amaçlar ve Avantajlar Alt Boyutuna İlişkin Güvenirlik Analizi	51
Tablo 7 Amaçlar ve Avantajlar Alt Boyutuna İlişkin Güvenirlik İstatistikleri.....	51
Tablo 8 Ölçeğin Genel Güvenirlik İstatistikleri	52
Tablo 9 Katılımcıların demografik özellikleri yaş dağılımı.....	52
Tablo 10 Katılımcıların demografik özellikleri cinsiyet dağılımı.....	53
Tablo 11 Katılımcıların demografik özellikleri öğrenim görülen/ görev yapılan bölüm türü dağılımı	54
Tablo 12 Katılımcıların demografik özellikleri unvan dağılımı	55
Tablo 13 Ölçek ve alt boyutlara ilişkin ortalamalar tablosu	57
Tablo 14 Statünün uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler.....	58
Tablo 15 Uzaktan eğitimi tercih etme sebebine ilişkin frekans analizi	68
Tablo 16 Uzaktan eğitimin en büyük avantajı konusundaki görüşlere ilişkin frekans analizi.....	69
Tablo 17 Uzaktan eğitimin en büyük eksikliği konusundaki görüşlere ilişkin frekans analizi.....	70

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1 Katılımcıların Yaş Dağılımları.....	53
Grafik 2 Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları.....	54
Grafik 3 Öğrenim Görülen/ Görev Yapılan Bölüm Türü Dağılımı.....	55
Grafik 4 Öğretmelemanlarının Unvan Dağılımları	56
Grafik 5 Öğrencilerin Uzaktan Eğitimi Seçme Nedenleri Dağılımı.....	69
Grafik 6 Uzaktan Eğitimin Avantajları Dağılımı	70
Grafik 7 Uzaktan Eğitimin Eksiklikleri Dağılımı.....	71

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Yaşam boyu öğrenme gereksinimi	34
Şekil:2 Uzaktan eğitim diyagramı.....	36

KISALTMALAR DİZİNİ

AYÜ	:Ahmet Yesevi Üniversitesi
Ç. Ü.	: Çukurova Üniversitesi
G. Ü.	: Gazi Üniversitesi
H. Ü.	: Hacettepe Üniversitesi
KTÜ	: Karadeniz Teknik Üniversitesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
M. Ü.	: Mersin Üniversitesi
S. Ü.	: Sakarya Üniversitesi
UZEM	: Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi
YAYKUR	: Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu

BÖLÜM I

1. Giriş

Toplumlar farklılaşıyor; ihtiyaçları, beklentileri ve istekleri değişime uğramaktadır. Mevcut olan araç-gereç ve yöntemler ne kadar etkili olursa olsun, toplumların gelecekteki durumlarını tahmin etmemize imkan vermiyor. Toplumdaki değişim bireyi, bireydeki değişim ise eğitim sistemini etkilemektedir. Bu durum, eğitimi geliştirmenin ve yenileştirmenin önemini ortaya koymaktadır.

Gelişen ve değişen teknoloji de toplumların farklılaşmasına etki etmektedir. Toplumlar teknolojiye uyum sağlamaktadırlar. Toplumu etkileyen bu unsur doğrudan eğitimi de etkilemektedir. Çünkü birey, toplum ve eğitim bir bütün içerisinde gelişim ve değişimlerini sürdürmektedirler.

Toffler (1974: 428), genetik çeşitlilik ile eğitimsel çeşitlilik arasında benzetmede bulunmuştur. Toffler; “nasıl genetik çeşitlilik canlıların türlerini sürdürmelerini sağlıyorsa, eğitimsel çeşitlilikte toplumların yaşamlarını sürdürmelerine imkan sağlayacaktır” düşüncesindedir.

Toplum, meydana gelen her türlü değişime ve gelişmeye eğitim sayesinde adapte olabilecektir. Çünkü eğitim toplumun ekonomik, sosyal ve politik gelişimine temel oluşturmaktadır. Aynı zamanda toplumların gelişmişlik seviyeleri ülkedeki eğitim sayesinde belirlenmektedir. Toplumu etkileyen en hızlı gelişimin teknolojik yönde olduğu düşünülürse; bu değişmeye yine eğitim programlarında yapılan değişikliklerle uyulabileceği kaçınılmazdır. Bu nedenle, aynı bilgi temeline dayanan standartlaştırılmış bir eğitim programı yerine geleceğe yönelik bir eğitim programı amaçlanmalıdır.

Geleceğin, teknoloji ve bilişim çağı olduğu düşünülürse, eğitim programlarının da bu yönde düzenlenmesi gerekmektedir.

Günümüzde bilgiye ulaşma, bilgiyi organize etme, bilgiyi değerlendirme, bilgiyi kullanma ve bilgiyi paylaşma büyük önem taşımaktadır (Karahana ve İzci, 2001). Bu durumun sonucu olarak, bilginin bu döngüsünün kolay ve hızlı gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunu sağlayacak araçlara ihtiyaç duymaktayız. Bu araçlar ise gelişen ve değişen teknoloji ile her gün yenilenmekte ve bize daha fazla hizmet sunmaktadır. Aynı zamanda bilgi daha hızlı üretilmekte ve kısa zamanda geniş kitlelere yayılmaktadır.

Bilgi toplumunda, bilginin ürünü olan bilgi teknolojilerinden birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da faydalanılmaktadır. Dünyada hangi değerlerin geliştirilip hangilerinin korunacağı önemli bir sorundur. Eğitim geliştirilerek muhafaza edilecek bir değerdir. Bu değer insanların, toplumların ihtiyaçlarına yönelik olarak onlara cevap verebilmek için geliştirilmelidir.

Bilişim teknolojilerinin gelişimini göz önünde tutulduğunda, toplumun ve bireyin ihtiyaçlarına cevap verebilecek eğitim programının uzaktan eğitim olması muhtemeldir.

Uzaktan eğitim bir eğitim devrimidir. Uzaktan eğitim geleneksel yüz yüze eğitimi zenginleştirerek, onu daha bireysel, geçerli, ulaşılabilir, ve ekonomik hale getirmiştir. (İşman ve Dabaj, 2005: 59)

Uzaktan eğitim ve bunun gerektirdiği bilişim teknolojilerinin kullanımı ile küresel eğitime doğru ilerlemenin ve küresel eğitim uygulamalarının başlatılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır (İşman, 2008).

Küresel eğitim sayesinde sınırların kalkacağı bir eğitim söz konusudur. Bilginin ve bilgiye ulaşmanın sınırlanamayacağı düşünüldüğünde küresel eğitim için uzaktan eğitimin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bugün dünyada gelişmiş bir çok ülke başta ABD ve İngiltere olmak üzere, uzaktan eğitim sistemini yaygın biçiminde

kullanılmaktadırlar. Uzaktan eğitim anlayışını benimsemek için birçok neden olduğu göze çarpmaktadır. Temel neden olarak; nüfus artışıındaki hız ve bu artış sonucu artan eğitim talebidir. Özellikle de ülkemizde yükseköğrenime gitmenin gerekli olduğu düşüncesi ile bu talep daha da artmaktadır. Bunun sonucunda, mekan, kaynak öğretim elemanı sıkıntısı vb. gibi sorunlar gösterilebilir.

Allen ve Seaman (2008) tarafından yapılan araştırma, çevrimiçi (online) uzaktan eğitim programlarının hızla büyüdüğünü göstermektedir. 2007'den 2008'e kadar en az bir online eğitim kursu alan öğrencilerin sayısında %12'lik bir artış olduğu söylenmiştir. Önümüzdeki yıllarda büyümenin devam ederek 2014 yılında eğitim alan öğrenci sayısının 18.5 milyonun üzerinde olması beklenmektedir (Aktaran: Nelley ve Tucker, 2010: 20).

Uzaktan eğitim, eğitim sistemi içerisinde var olması istenilen birçok özelliği bünyesinde barındıran ideal bir eğitim sistemi olarak düşünülmektedir. Uzaktan eğitimin özelliklerine bakıldığında; uzaktan eğitimde öğrenci pasif değil aktiftir. Programlar düzenlenirken öğrencinin ilgi ve yetenekleri göz önünde bulundurulmaktadır. Uzaktan eğitim birey için her zaman ve her yerde öğrenme demek iken, devlet için ise topluma her zaman ve her yerde eğitim verme anlamına gelmektedir. Bu durum eğitimde fırsat eşitliğini de beraberinde getirmektedir. Uzaktan eğitim ile insanlar aynı şartlar altında aynı düzeyde eğitime sahip olabileceklerdir. Her zaman ve her yerde eğitim anlayışı ise yaşam boyu öğrenmeyi beraberine getirmektedir. Yaşam boyu öğrenme ile bireyler kendi öğrenme sorumluluklarını almışlardır. Bu durum bireyselleştirilmiş öğrenmeye yönlendirmektedir.

Uzaktan eğitim içerisinde yer alan tüm bu özellikler birbiri ile bağlantılı ve birbirini destekler niteliktedir. Tüm bu özellikleri ile uzaktan eğitim toplum ve bireyin eğitiminde oluşan birçok sorununa çözüm olabilecek nitelikte bir eğitim sistemidir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim toplumun en önemli unsurlarından biridir. Sistem olarak baktığımız bu unsur zamana ve teknolojiye göre değişim göstermektedir. Bilişim teknolojilerinin artış hızının yadsınamadığı günümüzde, eğitim bu teknoloji ile doğru orantılı olarak ilerlemektedir.

Toplumların ilgi ve isteklerinin farklılaşması, büyük oranda artan eğitim talebi, bilgiye hızlı ulaşma isteği gibi etkenler eğitim anlayışında değişikliğe gidilmesine neden olmuştur. Uzaktan eğitim olarak nitelendirilen bu anlayış, gerek teknoloji ile olan uyumu gerekse ihtiyaçlara cevap vermesi yönü ile aranılan eğitim sistemi olarak görülmeye başlanmıştır. Bu durum ise uzaktan eğitim programlarının dünyada ve son yıllarda ülkemizde hızla yayılmasına neden olmuştur.

Teknolojinin insanlara yarar sağladığı kadar zarar getirdiği de aşikardır. Bundan yola çıkarak teknoloji kökenli uzaktan eğitim programlarının da eksik yönleri bulunmakta mıdır? Bu nedenle ülkemizdeki uzaktan eğitim programlarının görüş alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Uzaktan eğitim programına dahil olan öğrencilerin ve öğretim elemanlarının program hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3. Alt Problemler

- Uzaktan eğitim programlarının amaçları hakkında öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının içeriği hakkında öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?

- Uzaktan eğitim programlarının süreci hakkında öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının değerlendirmesi hakkında öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının amaçları hakkında öğrencilerin görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının içeriği hakkında öğrencilerin görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının süreci hakkında öğrencilerin görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının değerlendirmesi hakkında öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Toplumların ve insanların ihtiyaçlarının farklılaşması, bilişim teknolojilerinin hızla gelişmesine neden olmaktadır. Gelişen teknoloji birçok alanı olduğu gibi eğitim alanını da yakından etkilemektedir. İnsanların zaman ve mekan kavramına verdiği önemin her geçen gün artması sonucu, bu isteğe cevap vermek amacı ile uzaktan eğitim anlayışında da gelişmeler hızlanmıştır. Teknoloji hızlı gelişimi ile uzaktan eğitim de gelişimini hızlandırmıştır. Mektupla başlayan bu anlayış, interaktif hale gelmiştir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda geleceğin eğitim anlayışı olarak görülen uzaktan eğitim anlayışını irdelemek ve değerlendirmek bu araştırmanın gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktadır.

Uzaktan eğitim gibi hızla yaygınlaşan ve gelişen bir eğitim sisteminin, programının değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmüştür. Değerlendirilmeden sağlık sonuçlar alabilmek için, bu sistemde yer alan kişilerden (öğretim elemanları ve öğrenciler) görüşler alınmıştır. Bu değerlendirme sonucunda elde edilen bulgularla sistemin artı ve eksi yönlerinin tespitinin sağlanması amaçlanmıştır.

1.5. Araştırmanın Amacı

Sosyal yapıları önemli ölçüde etkileyebilecek bir faktör olarak görünen uzaktan eğitim toplum ve birey için gerekli olan yeni bir modeldir. Özellikle yaşam boyu öğrenme gereksinimi, geleneksel (örgün) eğitimden yararlanamama, teknolojilerin gelişmesi ve yaygın hale gelmesi, değişen bilgi çeşitliliği uzaktan eğitimi önemli hale getirmektedir. Uzaktan eğitimin son derece önemli hal geldiği günümüz eğitim sisteminde bu araştırma; bu sistem içinde bulunan öğrenci ve öğretim elemanlarının program hakkındaki görüşleri alınarak, programın değerlendirilmesi amacı ile yapılmıştır.

1.6. Sayıtlılar

- Öğretim elemanları ve öğrenciler anket sorularına içtenlikle cevap vermişlerdir.
- Öğretim elemanları ve öğrencilerin görüşlerinin alınması uzaktan eğitim programlarının değerlendirilmesinde yardımcı olacaktır.

1.7. Sınırlılıklar

- Bu araştırma 2010- 2011 eğitim öğretim yılında öğrenim gören Sakarya Üniversitesi Mühendislik Fakültesi uzaktan eğitim programı öğrencileri ile sınırlıdır.
- Öğretim elemanı görüşleri Sakarya Üniversitesi'nde uzaktan eğitim veren öğretim elemanlarının görüşleri sınırlıdır.
- Değerlendirme için alınan görüşler anketteki sorular ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

2. Kuramsal Temeller ve Literatür Taraması

2.1..Kuramsal Temeller

Bu bölümde uzaktan eğitimin tanımı, uzaktan eğitimin tarihçesi, Türkiye’deki uzaktan eğitim çalışmaları, uzaktan eğitimin modelleri, uzaktan eğitimdeki roller, yaşam boyu öğrenme ve bireyselleştirilmiş öğretim ve uzaktan eğitim arasındaki ilişkiler irdelenecektir.

2.1.1. Uzaktan eğitimin kavramı

Yapılan araştırmalar sonunda literatürlerde birçok uzaktan eğitim tanımına rastlamak mümkündür. İfadeler farklı da olsa, tanımlardan aynı anlam çıkmaktadır. Bazı tanımlar şöyledir:

Ertuğrul’a (1999: 8) göre uzaktan eğitim, “bir öğretmenin fiziksel olarak öğrencilerin bulundukları yerlerde olmasını gerektirmeksizin, teknolojinin imkanlarından yararlanılarak, öğrenci ve öğretmenlerin bir sanal dersane ortamında değişik şekillerde karşı karşıya getirildikleri, planlı bir eğitim şeklidir”.

Alkan’a göre; uzaktan eğitim, “geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerindeki sınırlılıklar nedeniyle sınıf içi etkinliklerin yürütme olanağı bulunmadığı durumlarda, eğitim çalışmalarını planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arasında iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemidir” (Aktaran: Uşun, 2006: 6).

Demiray'a göre; uzaktan eğitim, “öğrenci ile öğretmenin birbirinden uzakta olmalarına karşın, eş zamanlı ya da ayrı zamanlı olarak bir araçla iletişim kurdukları bir eğitim sistemidir” (Aktaran: Uşun, 2006: 7).

California Distance Learning Project (CDLP); “Uzaktan eğitim programı öğrenciyle eğitsel kaynaklar arasında bağlantı kurarak eğitimi gerçekleştiren bir sistemdir”. United States Distance Learning Association (USDLA)’nın tanımı; “Uydu, video, audio, grafik, bilgisayar, multimedya teknolojisi gibi elektronik araçların yardımıyla, eğitimin uzaktaki öğrencilere ulaştırılmasıdır” (Aktaran: Ayvazreis, 2003: 1186)

Uzaktan eğitim, geleneksel öğrenme- öğretme yöntemlerindeki sınırlılıklar nedeniyle sınıf içi etkinliklerin yürütülme olanağı bulunmadığı durumlarda eğitim çalışmalarını planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arasında iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belli merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemidir (MEB, 2002)

Eğitim-öğretim amaçlı bilginin; iletişim organları, örneğin; radyo, televizyon, bilgisayar, internet ve benzeri araçlarla elektronik olarak istenilen mekana ulaştırılmasına uzaktan eğitim denilmektedir. Bu anlamada, öğretmen ve öğrenci farklı mekanlarda bulunmakla beraber bilgi akısı veya öğretme işlevi, iletişim teknolojisiyle yerine getirilmektedir. (Ç. Ü, 2007)

Teker'in tanımına göre uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencinin birbirinden oldukça bağımsız ortamlarda bulunurken, öğrencinin öğrenme etkinliklerinin yarısından fazlasını özel olarak hazırlanmış çeşitli öğrenme materyalleri ve iletişim araçları aracılığıyla değişik zamanlarda etkileşime girerek gerçekleştirdiği planlı, dizgisel ve düzenli eğitim etkinlikleridir. (Aktaran: Çalımfidan, 2007: 8)

Araştırmacıların yaptığı bu tanımlar incelendiğinde ortak noktaları bulmak mümkündür. Tanımlardan elde edilen ortak noktalar:

- Fiziksel olarak öğretmen ile öğrencinin ayrı olması
- Bilişim teknolojilerinden yararlanılması
- Bağımsız ortamlar
- Sanal ortamlar

Aynı zamanda tanımlarda ortak noktaların olduğu gibi farklı ifadelere de yer verilmiştir. Örneğin bazı araştırmacılar uzaktan eğitimi bir eğitim sistemi olarak görürken bazıları bir öğrenme yöntemi, çalışma, eğitim etkinliği olarak tanımlamışlardır.

Bu tanımlardan yola çıkarak uzaktan eğitim; fiziksel olarak öğretmen ve öğrencinin ayrı olduğu bağımsız ve sanal ortamlarda bilişim teknolojilerinden yararlanılarak, eş ya da ayrı zamanlı yapılan eğitim faaliyetleri olarak tanımlayabiliriz.

2.1.2. Uzaktan eğitimin tarihçesi

Dünyada uzaktan eğitim

Ülkemizde son yıllarda ön plana çıkan ve uygulama alanı genişleyen uzaktan eğitim dünya eğitim sisteminde uzun yıllar önce var olmuştur. Bu kısımda dünyadaki uzaktan eğitim anlayışının tarih içerisindeki gelişimi incelenecektir.

Uzaktan eğitimini internet ile başlamadığı bilinmesi gereken önemli bir noktadır. Uzaktan eğitimin çeşitli aşamaları söz konusudur. Bunları kronolojik olarak şöyle sıralamak mümkündür.

1. Mektupla Eğitim
2. Radyo ve Televizyon
3. Açık Üniversiteler
4. Telekonferans
5. Internet/ Web

Uzaktan eğitimin başlangıcı sayılabilecek mektupla öğrenim, bir okul veya yetkili kurum tarafından posta vasıtasıyla yürütülen öğretim yöntemidir. Mektupla öğrenim, kültürel gelişim ve mesleki eğitim için hemen her bilim dalında eğitim sağlamıştır. Özellikle fiziksel engelliler ve eve bağlı olanlar için ideal olan mektupla öğrenim kursları, körler ve sağır çocukların anne-babaları için de özel programlar düzenlenmiştir. İş çevreleri, dernekler ve silahlı kuvvetler, mektupla öğrenimden yoğun biçimde yararlanmış olan kurumlardır. Maliyetinin düşük olması sebebi ile ilk olarak Amerika’da (Chautauqua Correspondence College’de) uygulanan mektupla daha sonraları başta İngiltere olmak üzere birçok ülkede hızlı bir şekilde yayılmıştır (H. Ü. 2009).

20. yüzyılın başlarında radyonun yeni teknolojiler arasına katılmasından sonra bu teknolojinin eğitim alanında kullanılabileceği görüşü doğmuştur. 1921’de Salt Lake City Üniversitesi “eğitim radyosu” lisansını alan ilk üniversite olmuştur. 1925’te ise Iowa State Üniversitesi 80 öğrenciye radyo üzerinden ilk uzaktan eğitim verilmiştir.

1934’te ilk eğitim televizyonu Iowa Üniversitesi’nde kurulmuştur. 5 yıl sonra ise aynı üniversite kendi televizyon istasyonundan 400’den fazla eğitim programı uygulamaya başlamıştır. İlk kablolu televizyon 1952’de hizmete girmiş ve Federal iletişim komisyonu 1972 yılında tüm kablolu televizyon operatörlerine tele-ders adlı eğitim kanalı açma zorunluluğu getirmiştir (H. Ü. 2009).

İngiltere’de ilk kez 1969 yılında Açık Üniversite (Open University) ilk ulusal uzaktan eğitim kurumu olarak eğitim faaliyetlerine başlamıştır. Diğer üniversitelere göre daha fazla öğrencinin üniversite eğitimi almasını sağlayan bu sistem ile birlikte eğitim faaliyetlerini düşürmüştür. Açık üniversiteler sayesinde eğitimde mekan bağımsızlığı ortaya çıkmıştır. Açık üniversitelerin başarılı olması sonucunda açık üniversitelerin ve bu eğitim kurumlarında okuyan öğrencilerin sayısında artış olmuştur.

Telekonferans teknolojisinde ilk kullanım biçimi sesli konferans olarak 1970li yıllarda karşımıza çıkmıştır. Sesli konferans evlerinde veya işyerlerinde bulunan öğrencilerin ahize, hoparlör ve mikrofondan oluşan bir donanım aracılığıyla

yürütülmüştür. Uydudan iletişime geçiş Early Bird uydusunun 1965 yılında faaliyete geçmesiyle başlamıştır. 1982 yılında ortak bir Ulusal Telekonferans Ağı (National University Teleconferencing Network NUNT) kurulmuştur (H. Ü. 2009).

Teknolojinin gelişmesi telekonferansında gelişmesine katkı sağlamıştır. İki yönlü video konferanslarla karşılıklı iletişim sağlanmaya çalışılmıştır.

İnternet / web olayı ile uzaktan eğitim en modern çağına ulaşmıştır. İnternet köklerini 1962 yılında J. C. R Linklider'in Amerika'nın en büyük üniversitelerinden biri olan Massachusetts Institute of Tecnology'de (MIT) tartışmaya açtığı Galaktik Ağ kavramında bulabiliriz. Bu kavramla küresel olarak bağlanmış bir sistemde isteyen herkesin herhangi bir yerden veri ve programlara erişebilmesi ifade edilmiştir.

1990lı yıllarda uydu teknolojilerinin bilgisayar ile bir arada kullanılmasından sonra bilgisayarlar gelişmiş ülkelerin (Amerika, İngiltere, Kanada vd) uzaktan eğitim programlarında önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Günümüzde ise uzaktan eğitim gözde eğitim programlarındandır ve geleceğin eğitim anlayışı olarak algılanmaktadır (İşman, 2008).

Önceleri küçük ve sınırlı alanlarda kullanılan bilgisayar aracılığı ile uzaktan eğitim şimdi uluslararası eğitim amacı ile büyük kitlelere uydu aracılığı ile ulaşmaktadır. Bu anlayış teknolojinin yetiştirilemez hızı ile birlikte kendini sürekli olarak yenilemekte ve geliştirmektedir.

Uzaktan eğitim uygulamalarının tarihçesini aşağıdaki şekliyle sıralamak mümkündür:

1728 İlk Uzaktan eğitim çalışması Boston gazetesinde "Steno Dersleri" ile başlamıştır.

1833 İsveç Üniversitesinde hanımlara "Mektupla Kompozisyon Dersleri" verilmiştir.

1837 İngiliz eğitimci Sir Isaac Pitman postayla stenografi öğretmiştir.

1870 Illinois Wesleyan Üniversitesi başarılı bir evde öğrenim programına

başlamıştır.

1883 Newyork – Ithaca’da bir “Mektupla Öğretim Üniversitesi” kurulmuştur.

1892 Chicago Üniversitesi'nde ilk Mektupla Eğitim bölümü açılmıştır.

1898 İsveç'te kurulan ve Uzaktan Eğitim'de dünyanın önde gelen kurumlarından olan "Hermands" kurulmuştur. Bu kurumda dil eğitimi yapılmıştır.

1906 Yazışmalı İlköğretim ABD'de başlamıştır.

1915 Madison okullarının mektupla öğrenim kurslarını idare etmek üzere, Wisconsin’de ulusal yükseköğrenim birliğini (NUCEA) kurdu. NUCEA üyeleri genellikle kolej düzeyinde evde öğrenim kursları düzenlemekteydi.

1919 ABD'de ilk eğitim ile ilgili radyo istasyonu kurulmuştur.

1920 ABD'de 176 tane eğitim amaçlı radyo istasyonu kurulmuştur.

1921 Salt Lake City Üniversitesi “eğitim radyosu” lisansını alan ilk üniversite olmuştur.

1923 ABD'de Mektupla Lise Eğitimi başlamıştır.

1926 Federal programların en büyüğü ABD Air Force Extension Course Institute’dür. 450 binden fazla öğrenciye 400’den fazla mesleki, akademik ve genel kurs vermektedir. Instruction Abroad Correspondence kurumuna ise İngiltere, Almanya, İskandinavya, eski SSCB ülkeleri, Avusturya, Yeni Zelanda, Güney Afrika ve Japonya’dan ulaşmak mümkün olmuştur.

1932-1937 ABD'de eğitim televizyonu yayınları IOWA Üniversitesinde başlamıştır. (1934’te ilk eğitim televizyonu Iowa Üniversitesi’nde kurulmuştur)

1939 Fransa'da savaş yıllarında uzaktan eğitim ile öğrencilerin eğitimini sağlamıştır.

1965 yılında telekonferans ile uydudan iletişime geçilmiştir.

1969 İngiltere'de "British Open University" açılmıştır.

1970 Dr. Bernard Luskin, California eyaletinde TV üzerinden bir “Telecourse” tasarladı.

1982 Ulusal Telekonferans Ağı (National University Teleconferencing Network NUNT) kurulmuştur (Ayvazreis, 2003 ve Çetiner, Gencel ve Erten, 1999)

Gelişmiş ülkelerin uzaktan eğitim anlayışlarını incelediğimizde; Amerika Birleşik Devletleri'nin uzaktan eğitime yönelme nedenlerinin başında eğitimde artan maliyettir.

Pennsylvania ve South Carolina Üniversiteleri Amerika'da uzaktan eğitimin öncüsüdür. Televizyon ve bilgisayar sistemleriyle öğrencilere ulaşılarak eğitim gerçekleştirilmiştir.

Avrupa Konseyi, Avrupa ülkelerinde açık öğretim yapan üniversiteler aracılığı ile beş farklı dilde, dil öğretimi ve yabancıların eğitimi için faaliyetlerini devam ettirmektedir.

İngiltere, Açık Üniversite'yi (Open Univesity) kuran ilk ülkedir. BBC aracılığı ile tüm ülkeye yayın yapılmaktadır.

Japonya da tıpkı İngiltere gibi açık üniversite anlayışını benimsemiş bir ülkedir. Televizyon yayınları ile eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir.

Almanya, Hagen, Tübingen ve Telekolleg Üniversiteleri ile açık yükseköğrenim faaliyetlerini sürdürmektedir.

Dünyada önemli bir eğitim faaliyeti haline gelen uzaktan eğitimi uygulayan eğitim kurumları ve bu kurumların genel özelliklerini şu şekilde sıralanabilir:

Bu kurumların ilk sırasında İngiltere'de bulunan Open Universty gelmektedir. Kurum ülkedeki resmi ilk uzaktan eğitim kurumudur.

Açık Üniversite- Birleşik Krallık (Open University- U.K.)

- Geleneksel üniversitelerde öğrenim göremeyenler (Çalışanlar, çocuğu olanlar,...) için kurulmuş ve uzaktan Eğitim veren bir üniversitedir.
- Üniversitenin eğitim sistemi "Desteklenmiş Açık Öğretim"dir.

- Öğretim boyunca öğrenciler kendilerine uygun olan biçimde(yer, zaman,...); kendilerine verilmiş öğretim materyallerine çalışmaktadırlar.
- Bu üniversitedeki çoğu ders için herhangi bir giriş şartı bulunmamaktadır. İngiltere içinden ve birçok Avrupa ülkesinden öğrencileri bulunmaktadır.
- Üniversite sistemine bakıldığında tamamen uzaktan eğitim ile ilgili olduğu görülmektedir fakat üniversite kapsamında öğrenci kulüpleri, çalışma grupları, kurulmaktadır.
- Öğretim materyalleri öğrencilere posta yoluyla gelmektedir.
- Üniversite kapsamında yüz yüze dersler de bulunmaktadır fakat tercihe bırakılmıştır. Üniversitede aldığınız her ders için ücret ödemek zorundasınız.

Ücretler; aldığınız ders sayısı, dersin kapsamı ve nerede yaşadığınıza göre belirlenmektedir. Örneğin 9 aylık İspanyolca dersinin ücreti İngiltere’de yaşayan bir öğrenci için 395 pound’dur (H. Ü. 2009).

Uzak doğu ülkelerinde de uzaktan eğitim anlayışı yaygın olarak devam etmektedir. Kore, Endonezya, Tayland uzaktan eğitim kurumlarının bulunduğu ülkelerdir.

Kore Ulusal Açık Üniversite (Korea National Open University)

- Üniversitede öğrenci olmanın şartı Kore vatandaşı olmaktır. Üniversite Kore dışında yaşayan Kore vatandaşlarına da eğitim vermektedir.
- Televizyon ve radyo yoluyla dersler verilmektedir. Bu kayıtlar kütüphanelerde bulunmaktadır. Öğrencilere sürekli olarak açık tutulan bu kayıtlar öğrenci isteğine bağlı olarak evlere yollanabilmektedir.
- Üniversitenin 13 adet uzaktan eğitim merkezi bulunmaktadır.

Ayrıca 34 adet çalışma merkezi vardır. Bütün uzaktan eğitim merkezleri öğrencilerin en iyi şekilde faydalanacağı şekilde yapılmıştır(video lab, bilgisayar lab, çoklu ortam kütüphanesi,...) (H. Ü. 2009)

Terbuka Üniversitesi (Universitas Terbuka)- Endonezya

- Üniversiteye giriş için lise diploması gereklidir.
- Giriş formları bölgesel merkezlerden ve posta hanelerden alınmaktadır ve ücretin ödendiğine dair belgeyle beraber bölgesel servislere teslim edilmektedir.
- Eğitim materyalleri; basılı materyaller, yayın materyalleri, kayıt materyalleri ve bilgisayar-internet tabanlı materyallerden oluşmaktadır.
- Zor coğrafi şartlar nedeniyle(kırsal kesim, çok ufak adalar,...) radyoyla eğitim yaygınlaşmıştır. Eğitim içeriği yerel radyolara gönderilmekte ve böylece uzaktan eğitim gerçekleştirilmektedir.
- Ülke içerisindeki diğer üniversitelerle kredi transferi mümkündür (H. Ü. 2009).

Sukhothai Tahammathiart Üniversitesi- Tayland

- Eğitim materyalleri ana materyaller ve destekleyici materyaller olarak ikiye ayrılmıştır.
- Ana materyalleri basılı materyaller oluşturmaktadır. Bu materyallerde dersin içeriği hakkında, işleyişi hakkında, öğretim yöntemleri hakkında bilgiler de verilmektedir. Ayrıca alıştırmalar ve çeşitli ödevler bulunmaktadır.
- Destekleyici unsurlar ise; radyo ve tv programları, sesli ve yazılı materyaller(kasetler), bilgisayar ortamında oluşturulmuş materyaller ve yüz yüze derslerden oluşmaktadır.

Bölgesel merkezlerde kütüphaneler ve eğitim materyal servisleri, bulunmaktadır. Ayrıca rehberlik verilmektedir (H. Ü. 2009).

Indira Gandhi Açık Üniversitesi- Hindistan

- Öğrenci Merkezli Eğitim, danışmalık hizmetleri, yüz yüze dersler ve video konferans modellerini içermektedir.

- Üniversiteler arası kredi transferi yapılabilmektedir.
- Ödevler ve dönem sonu sınavları zorunludur.
- 24 saat boyunca televizyon yayını bulunmaktadır (H. Ü. 2009).

Ulusal Uzaktan Eğitim Üniversitesi (The Universidad Nacional de Educacion a Distancia) İspanya

- Öğrenciler mutlaka lise diplomasına ve üniversite sınav sonucuna sahip olmalıdırlar.
- Eğitim sistemi Öğrenci Merkezli Eğitim ve iletişim üzerine kurulmuştur. Basılı materyal; sesli ve görsel materyal ve yüz yüze dersler kullanılmaktadır.
- Öğrencilere ödevler verilmektedir.
- Yazılı ve yüz yüze sınavlar yapılmaktadır.
- Öğrenciler daha çok kütüphane aktivitelerine, seminerlere, konferanslara, grup çalışmalarına yönlendirilmektedirler (H.Ü. 2009)

İspanya’da ise kurumun daha sistematik çalıştığı görülmektedir. Özellikle değerlendirme konusunda örgün sınavların tercih edildiğini görüyoruz.

Dünya’da uzaktan eğitim bilindiği gibi sadece bu eğitim kurumları ile sınırlı değildir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa’da bir çok uzaktan eğitim kurumu bulunmaktadır ve eğitimlerini ilerleyen teknoloji ile paralel sürdürmektedirler. Dünya’da olduğu gibi ülkemizde de uzaktan eğitim gelişerek ve hızla yayılarak yerini almaktadır.

Türkiye’de uzaktan eğitim

Eğitimde fırsat eşitliğini sağlama ve bunun için bir fırsat olarak görülen uzaktan eğitim, dünyada gelişimini hızla sürdürürken Türkiye’de bu eğitim anlayışına yabancı kalmamıştır. Dünyada yaklaşık üç yüz yıl önce temelleri atılan bu önemli eğitim anlayışı, Türk eğitim sistemine cumhuriyet ile birlikte adım atmıştır.

Cumhuriyetle birlikte gelen yenilikler eğitim alanında da kendini göstermiştir.

Çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmak, iyi örgütlenmiş ve etkili bir eğitim anlayışı ile mümkün olacaktı. Bu düşünce ile nitelikli insan sayısını arttırmak ve bunun için toplumun büyük bir kesimine ulaşmak gerekliliğinden uzaktan eğitim birinci derecede öncelik taşıyan bir konu olarak, öğretim gündeminin başında yer almaya başlamıştır.

Türkiye’de ilk uzaktan eğitim çalışmaları 1924 yılında Dewey’in sunduğu “öğretmen eğitim raporu” ile gündeme girmiş olup 1927 yılında kavram olarak oluşmaya başlamıştır (Alkan, 1997).

1927 -1960 yılları arası uzaktan eğitim ile ilgili hazırlık çalışmalarının yapıldığı dönemdir. Bu yıllarda düşük bir seviyede olan okuma yazmanın haberleşme yolu ile yaygınlaştırılması temel amaç idi.

1928 yılında 1353 sayılı kanunla kabul edilen yeni Türk Alfabesinin tüm yurda en kısa sürede öğretilmesi ve bu alfabe ile okuma yazma oranının arttırılması yönündeki çalışmalar, uzaktan eğitim alanındaki ilk hareketler olarak karşımıza çıkmaktadır. 1933-34 yıllarında konu ile ilgili incelemeler yapılmış ve raporlar hazırlanmış mektupla öğretim kurslarının açılması konusunda öneriler sunulmuştur. 1939 yılında ilk kez toplanan Milli Eğitim Şurası’nda da bu konu ele alınmış ve yaygın eğitim fikirleri ortaya atılmıştır. 1949’da toplanan IV. Milli Eğitim Şurası’nda demokrasi eğitimi üzerine durulmuş, halkın bu konuda eğitim alması gerekliliği vurgulanmıştır. Bu sebeple Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Teşkilatı’nda yaygın eğitim için birim kurulması teklif edilmiştir. Türk eğitim sisteminde ilk uzaktan eğitim faaliyetleri 1950 yılında mektupla öğretim uygulamaları ile başlamıştır (İşman, 2008).

1950 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü çalışmaları; 1960 yılında orta dereceli meslek yüksekokulu mezunlarına üniversite olanağı sağlamak için mektupla öğretim yönteminin bu yıllarda dikkat çeken uygulamalarıdır.

1957 yılındaki VI. Milli Eğitim Şurası’nda yaygın eğitim konusu ayrıntılı olarak incelenmiş ve yaygın eğitimin amacı, ilkeleri, yöntem ve araçları açıklanmış ayrıca bu

alandanda çalışacak personelin yetiştirilmesi üzerinde durulmuştur. 1958-59 öğretim yılında özellikle Ankara dışında bulunan bankacılar için ilk defa mektupla öğretim kursları uygulanmıştır. Sonrasında 1960 yılında ise Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı, İstatistik ve Yayın Müdürlüğü bünyesinde uzaktan eğitim yapmayı hedefleyen Mektupla Eğitim Merkezi Kurulu'nu kurmuştur (Özdil, 1986. Aktaran: İşman, 2008: 67).

1966 yılında Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Mektupla öğretim örgün ve yaygın eğitimde başarı ile uygulanmıştır. Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi 1970 yılında uzaktan eğitim çalışmalarına başlamıştır. Bu yıllarda Kuvvet komutanlıklarının (Hava, Deniz, Kara ve Jandarma) yanında bazı üniversiteler (Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi vd.) ortak uzaktan eğitim çalışmalarına girmişlerdir. 1974 yılında iki önemli gelişme olmuştur. Bunlarda birincisi Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi'nin Kurulması diğeri ise Deneme Yüksek Öğretmen Okulu'nun eğitime başlamasıdır. Bu okulun kurulma amacı, Türkiye'de köklü bir uzaktan eğitim kurumu oluşturmaktır. 1974- 75 öğretim yılında orta öğretim kurumlarını bitiren 45 bin öğretmen adayı Deneme Yüksek Öğretmen Okulu'na kayıt olarak uzaktan yüksek eğitime başlamışlardır. Fakat zaman içerisinde iki uygulamanın da yetersiz görülmesinden dolayı 1975 çalışmalarına son verilmiştir. Aynı yıl Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) kurulmuş ve uzaktan eğitime başlayan öğretmen adayları bu kutuma devredilmiştir. YAYKUR, orta öğretim öğretmenliği, teknik ve sosyal bilimler ile yabancı diller alanında uzaktan yüksek öğrenim hizmeti vermiştir. 1979 yılında istenilen gelişmeyi sağlayamayan YAYKUR' un da çalışmalarına son verilmiştir. Daha sonra yapılan planlı ve çağdaş çalışmalarla, mektupla öğretim yöntemi günümüze kadar, "Açık Öğretim Fakültesi ve Açık Lise" uygulamaları ile günümüze kadar varlığını sürdürmüş ve uygulamalarını gerçekleştirmiştir. 1983 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasası İle Anadolu Üniversitesi bünyesinde bir Açık Öğretim Fakültesi kurulmuştur (İşman, 2008).

Günümüzde hızla gelişimini sürdüren uzaktan eğitim anlayışı ülkemizde birçok üniversite tarafından uygulanmaya başlanmıştır. Ülkemizde ön lisans, lisans ve

lisansüstü düzeyinde uzaktan eğitim çalışmaları artarak devam etmektedir. Uzaktan eğitim çalışmasına devam eden üniversitelerimizi incelersek;

Fırat Üniversitesi (Elazığ)

Fırat Üniversitesi'nde 1990 yılında uzaktan eğitim çalışmalarına başlanmıştır. Üniversite uzaktan eğitim niteliğini arttırmak amacı ile üniversite bünyesinde televizyon kurmuştur. Fırat TV 2 Ekim 1992 yılında yayınlarına başlamıştır. 1993 yılında Fırat TV'de bilgisayar teknoloji alanında gençlere yönelik bilgisayar kullanımı ve programlama dillerini öğreten televizyon programları yayınlanmış ve çok ilgi çekmiştir (Varol ve Bingöl, 2002).

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) (Ankara)

1997'de Web üzerinden uzaktan eğitim çalışmalarını başlatmak amacıyla ODTÜ bünyesinde Enformatik Enstitü kurulmuştur. Bu enstitü ilk olarak üniversitelerimizde Enformatik Bölümlerinin kurulması çalışmalarının başlatılması için YÖK'e bir proje sunmuştur. Proje kapsamında Web üzerinden sertifikaya yönelik bilişim alanında dersler açılmış alanında dersler açılmış ve bazı üniversitelerden öğretim elemanları sertifika programlarını izlemişlerdir. 1997 yılından itibaren internet üzerinden radyo yayınları vermeye başlamıştır. Bugün ODTÜ'de online destekli, yarı online ve tümü online olmak üzere lisans ve yüksek lisans eğitimleri verilmektedir (Ayvazreis, 2003: 1194 ve Varol ve Bingöl, 2002).

İstanbul Bilgi Üniversitesi

Bilgi Üniversitesi Web tabanlı MBA (yüksek lisans) programını uzaktan eğitim şeklinde başarı ile sürdürmektedir. Bilgi Üniversitesi bu faaliyeti ile uzaktan öğretimi resmi olarak başlatan ilk vakıf üniversitesidir (Ayvazreis, 2003: 1195).

Gazi Üniversitesi (Ankara)

Gazi Üniversitesi, çağın gerektirdiği teknolojik gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan ve yaygınlaşan uzaktan eğitime, köklü eğitim anlayışını teknoloji ile birleştirerek ilk olarak 2006- 2007 öğretim yılında iki ön lisans programı açarak başlamıştır. Gazi Üniversitesi'ni internete dayalı uzaktan eğitimde Türkiye'nin sayılı yükseköğrenim kurumlarından biri haline getirecek olan atılım süreci bu gün yeni açılan bölümleri ile yoğun bir şekilde ve hızla sürdürülmektedir. Uzaktan eğitim programı 2007- 2008 öğretim yılında ilk mezunlarını vermiştir. Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programının ders içerikleri, Bilişim Enstitüsü bünyesinde oluşturulan ve eğitim teknolojileri ile uzmanlarını içeren çalışma grubu tarafından hazırlanmaktadır.

Gazi Üniversitesinde iki program ile başlanan uzaktan eğitim, şu anda beş program ile sürdürülmektedir. Örgün öğretimde verilen ders içeriklerinin, metin, animasyon, video ve ses gibi eğitim araçlarının desteği ile zenginleştirilmesi ile Öğretim Yönetim Sistemi (LMS) üzerinden Uzaktan Eğitim programlarımıza kayıtlı öğrencilerimize eğitim vermekteyiz. Derslerimiz internet destekli asenkron (eş-zamanlı olmayan) olarak yürütülmekte olup sohbet ortamları ise senkron (eş-zamanlı) ve görüntülü olarak sürdürülmektedir. Bunun yanı sıra beyaz tahta uygulaması ile video destekli içerikler kullanılmakta ve ölçme-değerlendirme amaçlı anketler ile öğrencilerin ve öğretim elemanlarının performansları takip edilmektedir.

Uzaktan Eğitim kapsamındaki eğitim içerikleri, 14 hafta üzerinden hazırlanmış olup, öğrenciler kayıtlı oldukları programın tüm derslerini dönem boyunca görüntüleyebilmektedirler. Böylelikle görmüş oldukları konular ile ilerleyen haftalarda işleyecekleri konuları önceden inceleme imkânına sahip olmaktadır.

Uzaktan Eğitimde ara ve ek sınavlar internet üzerinden yapılmaktadır. Final sınavları ise örgün öğretimde olduğu gibi yüz yüze gerçekleştirilmektedir. Ders izleme ve değerlendirme esasları temel alınarak öğrencilerin ödev, tartışma, ders içeriği izleme, sohbet saatlerine katılımları sistem tarafından kayıt altında tutulmakta ve dersin öğretim elemanları ile sistem yöneticileri tarafından takip edilmektedir. (G. Ü. 2008)

Mersin Üniversitesi

Mersin Üniversitesi Mersin Meslek Yüksekokulu bünyesinde 2002 yılında Uzaktan Eğitim Birimi kurulmuş olup, internet destekli öğretim çalışmasına ilk 2002-2003 Eğitim-Öğretim yılında Endüstriyel Elektronik programıyla başlanmıştır. 2003 yılında Uzaktan Eğitim Birimi'ne Bilgisayar Programcılığı, Elektronik Teknolojisi, Elektronik Haberleşme Teknolojisi, Kontrol ve Otomasyon Teknolojisi, 2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılında da İşletme Yönetimi ve Eczane Hizmetleri ön lisans programlarının da eklenmesiyle program sayısı altıya yükseltilmiştir (M. Ü. 2008)

Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) (Trabzon)

Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde 2007 Haziran ayından itibaren Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTEB) bünyesinde başlayan uzaktan eğitim çalışmaları resmi olarak 2009 yılında başlamıştır. KTÜ'de uzaktan eğitim adına Fatih Eğitim Fakültesi'nde lisans, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans ve Trabzon Meslek Yüksek Okulu'nda ön lisans eğitimi verilmektedir (KTÜ UZEM, 2010)

Boğaziçi Üniversitesi (İstanbul)

Oluşturulan sanal eğitim merkezlerinin ve internet ortamının sağladığı avantajlar sayesinde, katılımcılar ve öğretim görevlileri sürekli iletişim ve paylaşım içinde öğrenmeyi gerçekleştirdikleri ve katılımcıların her eğitimin danışman öğretim görevlisi ile sürekli iletişime olup yönlendirilmekte oldukları bir sistemdir. Uygulama projesi, katılımcıların öğrendikleri teknik bilgiyi, kurumların için birer proje haline dönüştürdükleri ve bu süreçte de e-danışmanlık aldıkları bir projedir (Ayvazreis, 2003: 1194).

Yıldız Teknik Üniversitesi (İstanbul)

Güncel gelişmeleri yakından takip etmeyi ilke edinmiş Yıldız Teknik Üniversitesi, uzaktan eğitim çalışmalarına 2002 yılında başlamış ve Enformatik Bölümü

çatısı altında devam etmektedir. Bu çalışmalar ile uzaktan eğitim tabanlı ön lisans, lisansüstü ve sertifika programları açma hazırlıkları hızlı bir şekilde sürdürülmektedir.

Ahmet Yesevi Üniversitesi (Kazakistan)

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Türkiye ve Kazakistan Cumhuriyetlerinin uluslararası, özerk statüye sahip, ortak devlet üniversitesidir. Üniversitenin temelleri 6 Haziran 1991 tarihli karar ile atılmıştır ve Türkiye ile 1992’de yapılan antlaşma sonucunda iki ülkenin ortak üniversitesi haline getirilmiştir. Üniversitenin iki ülke arasında ortak ve uluslararası bir öğrenim kurumu hâline gelmesinden sonra, Ahmet Yesevi Üniversitesi adına öğrenci alımı 1994-1995 Öğretim Yılında başlamış ve bu çerçevede Türkiye’den ve diğer Türk devlet ve Topluluklarından öğrenciler Kazakistan’a gönderilmiştir.

Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi’nde önlisans (bilgisayar programcılığı), lisans (endüstri mühendisliği, bilgisayar mühendisliği ve yönetim bilişim sistemleri) ve yüksek lisans (bilgisayar mühendisliği, yönetim bilişim sistemleri, yönetim ve organizasyon, eğitim yönetimi ve denetimi, yerel yönetimler, sağlık kurumları işletmeciliği, işletme) alanlarında uzaktan eğitim verilmektedir. (AYÜ, 2010)

Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Anlayışı

Sakarya Üniversitesi’nin uzaktan eğiti açısından tarihine baktığımızda; uzaktan Eğitim, 1994- 2002 dönemi Sakarya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. İsmail ÇALLI tarafından Sakarya Üniversitesine kazandırılmıştır. Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi kurulana kadar 1997 yılında aktif olarak hizmet vermeye başlayan Enformatik Bölümü bilişim faaliyetlerinin yürütülmesinde görev üstlenmiştir. Enformatik Bölümü aynı yıl IBM ile işbirliği yaparak yazılım hizmetleri sağlamaya başlamıştır. 2000 yılında IBM ile yapılan işbirliği kapsamında Lotus Learning Space platformu kullanılmaya başlanmış ve kampus içi eğitim hizmetleri kapsamında “Temel Bilgisayar Bilimleri” ayrıca “Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı” dersleri uzaktan eğitim yöntemleriyle verilmeye başlanmıştır.

2001 yılında Enformatik Milli Komitesi, Temel Bilgisayar Bilimleri ve Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı derslerini “Sunucu Üniversite Dersi” olarak kabul etmiştir. Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim anlayışı göz önünde bulundurularak 2001 yılında proje geliştirilmiş ve bu proje YÖK tarafından kabul edilmiştir. Bunun üzerine 2001-2002 eğitim öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu bünyesinde “Bilgi Yönetimi” ve “Bilgisayar Programcılığı” önlisans programları 817 öğrenci ile eğitime başlamıştır. Bir sonraki yıl önlisans programlarına ekler yapılarak eğitime devam edilmiştir. 2003-2004 öğretim yılı bahar döneminde e-MBA (Master of Business Administration) İşletme Yönetimi alanında yüksek lisans eğitimi programı açılmıştır. 2005 yılında Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi(UZEM) kurularak Enformatik Bölümünde çalışan uzaktan eğitim uzmanları ve öğretim elemanlarının bu merkeze geçmesiyle çalışmaya başlamıştır.

2008- 2009 öğretim yılında Türkiye’de bir ilk olarak karma lisans eğitimi programları olan Bilgisayar Müh. Endüstri Müh. ve İnsan Kay. Yön. Programları ayrıca Fen Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak e-Bilişim Teknolojileri ve e-Mühendislik Yönetimi programları açılmıştır. Kamu Yönetimi, Maliye, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri lisans programları ve İlahiyat Lisans Tamamlama programı ise 2009-2010 öğretim yılında açılmıştır. 2010- 2011 öğretim yılında ise Yönetim Bilişim Sistemleri ve Tarih tezsiz yüksek lisans programları uzaktan eğitim metotları ile verilmektedir.

UZEM, bugün ön lisans, lisans, yüksek lisans ve sertifika programları altında 24 farklı branşta bünyesinde geliştirdiği AKADEMİKLMS portalı üzerinden eğitim vermektedir (S. Ü. 2011).

2.1.3. Uzaktan eğitimin modelleri

	EŞZAMANLI (Senkron)	EŞZAMANSIZ (Asenkron)
TEK YÖNLÜ ÖĞRETİM MODELLERİ	Radyo Televizyon Bilgisayar	Mektup Radyo Televizyon Bilgisayar
ÇİFT YÖNLÜ ÖĞRETİM MODELLERİ	Radyo Televizyon Bilgisayar	Radyo Televizyon Bilgisayar

Teknolojinin ilerlemesiyle uzaktan eğitim modellerinde de çeşitlilikler olmuştur. Her model öğrenciye daha etkili eğitim vermek için geliştirilmiştir. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için uzaktan eğitimde birçok model uygulanmaktadır. Uzaktan eğitim modellerini iletişim yönü açısından tek yönlü öğretim ve çift yönlü öğretim olarak incelerken, zaman açısından da eşzamanlı (senkron) ve eşzamansız (asenkron) olarak inceleyebiliriz.

Eşzamanlı (senkron)model

Öğrenenlere aynı anda ancak farklı ortamlarda sunulan eğitimidir. Senkron uzaktan eğitim; öğretmen ve diğer öğrencilerle, herhangi bir iletişim aracı ile sesli ve/veya görüntülü olarak etkileşimde bulunulan, derslerin anında alındığı ortamlar sağlar.

Öğrencinin dersteki rolü geleneksel sınıf ortamındakine benzerdir. Dersler istenilen zamanda ve istenilen mekânda alınmaya uygun değildir fakat bu model grup öğrenmesini destekler niteliktedir (Özmen ve Ediz, 2002)

Eşzamansız (asenkron)model

Öğrenenlere hem farklı zamanlarda, hem de farklı ortamlarda sunulan eğitimidir. Asenkron modeller, öğrencinin zamandan ve mekândan bağımsız olduğu modeller olup, bireysel öğrenmeye dayanmaktadır.

Bu modelde dersler, çalışmalar öğrencinin istediği yer ve zamanda (mekân ve zamandan bağımsız) kendi öğrenme hızına ve şartlarına uygun olarak gerçekleşmektedir (Özmen ve Ediz, 2002).

Tek yönlü iletişim (öğretim) modeli

Öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin karşılıklı olmadığı, iletişim ağındaki mesajın sadece öğretmen tarafından iletildiği modeldir. Öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci iletişimi söz konusu değildir. Soru sorma ve cevap alma durumları yoktur (İşman, 2008).

Öğrenme, öğrencilere posta ile gönderilen kaynaklarla (kitap, cd, dvd gibi)televizyon ve radyodan yapılan yayınlarla sağlanmaktadır.

Bu modelde öğretmen aktif ve merkezde iken öğrenci pasif konumdadır. Bu modelde iletişimin tek yönlü olmasından dolayı öğrenciden geri dönüt alınamaz, yanlış öğrenmelerin önüne geçilemez. Öğrenciler kendi öğrenme hızlarına göre bireysel öğrenme gerçekleştirirler (İşman, 2008).

Çift yönlü iletişim (öğretim) modeli

Öğretmen- öğrenci ve öğrenci- öğrenci iletişiminin karşılıklı sağlandığı modeldir. Bu modelde öğrenci ile öğrenci arasında soru cevap alışverişleri olabilmektedir.

Öğrenciler mekândan bağımsızdır fakat zamandan bağımsız değildirler. Belirlenen zaman diliminde derse katılmak zorundadırlar. Öğretmen ve öğrenci iki tarafta aktif konumdadır. Anında geri dönütler alınabilmektedir fakat tam olarak öğrenme kontrolleri sağlanamaz. Bireysel çalışmaların yanı sıra grup çalışmalarına uygun nitelikte olan bir modeldir (İşman, 2008).

Uzaktan eğitim modellerinin çeşitleri

Mektupla dağıtım (öğretim) modeli

Mektupla öğretim modeli tek yönlü iletişim gerektiren ve asenkron bir modeldir. Mektupla öğretim uzaktan eğitim tarihinin başlangıcı niteliğindedir.

18. yüzyılın sonlarında mektupla öğretim ile ilk kez uzaktan eğitim uygulamalarına başlanmıştır. Bu eğitim modelinde yazılı materyaller kullanılmaktadır. Ders ve sınav materyalleri öğrencilere mektup (posta) ile gönderilmektedir. Öğretmen ile öğrenci arasında birebir (yüz yüze) iletişim yoktur. Genel olarak öğrenciden geri dönüt alınamaz fakat öğrenci öğreticiye soru sormak istediği zaman posta yolu ile sorularını gönderebilir. Aynı şekilde öğretici de cevapları posta yolu ile öğrenciye ulaştırır. Öğrencinin tek başına bireysel öğrenme hızına göre zaman ve mekândan bağımsız olarak öğrenmesini gerçekleştirdiği bu modelin hem öğrenen hem de öğretimi düzenleyen kurum açısından esnek bir yapısı vardır (İşman, 2008).

Mektupla öğretim modelinin güçlü yönlerinin yanı sıra zayıf yönleri de bulunmaktadır. Güçlü yönleri; öğrenciye zaman ve mekândan bağımsız olarak eğitim imkânı sunulduğu için ülkenin her yerine eğitim imkanı sunulmaktadır. Materyaller taşınabilir niteliktedir. Maliyet olarak ekonomik bir eğitim modelidir. Bunun yanı sıra bu modelin zayıf yönleri öğrencinin iletişim sorunu yaşaması, bireysel öğrenmesinden sorumlu olması, grup çalışmalarında bulunamaması, sosyal ilişkilerde bulunamaması, anında soru cevap alınamamasıdır. Aynı zamanda sınavların geçerlilik güvenilirlikleri de düşüktür. Çünkü sınav soruları öğrencilere posta ile gönderilir. Sınavları öğrencinin yaptığı kontrol altına alınamaz (H. Ü., 2009)

Radyo ile öğretim (iletişim) modeli

Radyo ile uzaktan eğitim tek yönlü iletişim ve çift yönlü iletişimin yanı sıra senkron ve asenkron şekilde de uygulanmaktadır. Çift yönlü iletişimlerle genel olarak konferans eğitim şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Radyo tarihsel gelişimine on sekizinci yüz yılın sonlarında başlamıştır. İletişim teknolojilerinin ilki radyodur. Uzaktan eğitim veren kurumlar (Açık İlköğretim, Açık Lise, Açık Öğretim Fakültesi) her gün radyodan yayın yapmaktadır (İşman, 2008: 27).

Tek yönlü radyo ile iletişimde; dokümanlar öğrencilere posta yolu ile gönderilir. Öğrenciler öğretmenlerinin sadece sesini duyarlar, öğretmenleri ile iletişime geçmek isterlerse posta yolu ile sorularını gönderebilirler. Bu iletişim eksikliği öğrenme kontrollerini zorlaştırır ve öğrenciden genel olarak geri dönüt alınamaz. Eğitimin radyodan belli saatlerde iletilmesi ve bir kez yayınlanması öğrencinin takip etmesini zorlaştırabilir. Aynı zamanda tıpkı mektupla eğitimde olduğu gibi sınavların posta ile öğrencilere gönderilmesi sınavın geçerlilik ve güvenilirliğini düşürebilir (İşman, 2008).

Zayıf yönlerinin yanı sıra radyo ile öğretimin avantajlı yönleri de vardır. Uzaktan eğitimin genel avantajı olan maliyet açısından ekonomik olması, hazırlanan tek bir programla ülke geneline eğitim verilmesi, mekândan bağımsız olma böylece fiziksel olarak mekân değiştiremeyecek kişilere avantaj sağlamaktadır.

Çift yönlü radyo ile iletişim ise; konferans şeklinde yapılmaktadır. Öğretmen ve öğrenciler konferans sistemi ile karşılıklı iletişime geçmektedirler. Birbirlerinin yüzlerini göremezler ama seslerini işitebilirler. Öğrenci sorularını anında sorma şansına sahiptir bu durum öğrencinin daha dikkatli olmasına neden olabilmektedir. Sınavlar değişik şekillerde yapılmaktadır. Bunlardan biri öğrencilere sınav soruları posta ile gönderilmektedir, ikincisi öğrenciler bulundukları illerdeki kurumların sınav merkezlerinde sınava girerler ya da son olarak öğrenciler sınav merkezlerine çağırılarak sınav olurlar (İşman, 2008).

Konferans modeli esnek yapıdadır. Çünkü canlı konuşmalarda konu değişikliği meydana gelebilir. Az maliyetli bir eğitim modelidir çünkü geniş bir öğrenci kitlesine hitap edilmektedir. Bireysel çalışmaların yanı sıra öğrenci- öğrenci iletişiminden dolayı grup çalışmalarına da imkân sağlamaktadır. Bu modelin zayıf yönlerine bakarsak, konferansın belli bir saat dilimi içerisinde olması öğrencilerin dersi takip etmesini güçleştirebilir. Özellikle çalışan öğrenciler için sorun niteliğindedir. İletişimde meydana

gelen aksaklıklar öğretimi olumsuz etkiler. Birebir iletişim olsa dahi öğretimin kontrolü tam anlamı ile sağlanamaz (İşman, 2008).

Tüm bu söylediklerimiz ile birlikte konferans modeli uzaktan eğitimde yaygın kullanılan bir modeldir.

Televizyon ile öğretim (iletişim) modeli

Televizyon ile uzaktan eğitim tıpkı radyo ile eğitim gibi tek yönlü iletişim ve çift yönlü iletişimin yanı sıra senkron ve asenkron şekilde de uygulanmaktadır. Çift yönlü iletişimler konferans eğitimi şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Televizyon radyodan sonra iletişim açısından gelişen önemli bir araçtır. Televizyonun başlangıcı 19. yüzyıla uzanmaktadır. Uzaktan eğitim amacı ile kullanılması 1950- 1960 yılları arasındadır. Uzaktan eğitim veren kurumlar yayınlarını televizyon aracılığı ile öğrencilerine iletmektedirler. Öğrencilere öğretim materyalleri posta yolu ile gönderilmektedir. Öğrenciler öğretmenlerini işitmenin yanı sıra gördükleri için avantajlı bir durum ortaya çıkmaktadır (H. Ü. 2009).

Tek yönlü televizyon öğretim modelinde; yayınlar belli bir saat diliminde öğrencilere verilmektedir. Öğrenciler öğretmenleri ile anında iletişime geçemezler ancak iletişim için posta yöntemini kullanabilirler. Bireysel öğrenme ön plandadır, öğrenci öğrenmelerini kontrol etmek zorundadır. Öğrenciler televizyondaki dersi kayıt altına alıp tekrar izleyebilirler (İşman, 2008).

Çift yönlü televizyon ile iletişim ise; konferans şeklinde yapılmaktadır. Öğretmen ve öğrenciler konferans sistemi ile karşılıklı iletişime geçmektedirler. Birbirlerinin yüzlerini göremezler ama seslerini işitebilirler. Öğrenci sorularını anında sorabilirler. Öğrenciden geri dönüt almak mümkündür. Televizyon ile konferans 1970’li yıllarda uygulanmaya başlanmıştır. Teknolojinin gelişmesi ile bu yöntemde de gelişmeler artmıştır ve uydular aracılığı ile uluslararası nitelik kazanmıştır. Bu durum uluslararası eğitim alma fırsatını elde etmemizi sağlamaktadır (İşman, 2008).

Televizyon ile konferans sistemi uzaktan eğitim çalışmalarında yaygın olarak kullanılan bir modeldir.

Bilgisayar ile öğretim (iletişim) modeli

Uzaktan eğitim gelişen teknolojiyi her zaman takip etmektedir. Bilgisayarın gelişimi ile birlikte uzaktan eğitim çalışmalarına bilgisayarda dâhil olmuştur ve büyük bir yer tutmuştur.

Bilgisayar uzaktan eğitim çalışmalarına ilk defa 1970- 1980 arasında katılmıştır. Teknolojinin gelişmesi ile uzaktan eğitim çalışmaları da farklı boyutlar kazanmıştır. Diğer modellerde olduğu gibi bilgisayar ile öğretim modelinde de tek yönlü ve çift yönlülük vardır (H.Ü. 2009).

Tek yönlü bilgisayarlı öğretim modelinde; öğrenciler için içerik hazırlanıp, DVD ve CD formatında öğrencilere ulaştırılır. Öğrenci konu ile ilgili sorularını öğretmenine posta veya elektronik posta (e-mail) yolu ile gönderir. Öğrenciler öğretmenlerinin yüzünü görebilirler ama birebir iletişime geçemezler. Öğrencilere örgün eğitimde olduğu gibi ara sınav ve final olmak üzere iki tür sınav uygulanır. Bu sınavlara öğrenciler ya bulundukları illerdeki sınav merkezlerinde girerler ya da genel merkezlerde sınav olurlar. Zaman ve mekan sınırlaması yoktur. Öğrenciler derslerini istedikleri zaman ve mekanda gönderilen CD ve DVD'lerle takip edebilirler (İşman, 2008).

Çift yönlü etkileşimli bilgisayar modelinde; iki farklı yöntem kullanılmaktadır. Birincisi, bu model içinde sanal ileti, chat ve bilgisayarlar arası iletim sistemleri kullanılır. İkincisi ise internet üzerinden telekonferans faaliyetlerinin yapılmasıdır. İnternetin temeli ise telgrafa (1856) dayanmaktadır. İnternet, bilgisayardan sonra iletişim teknolojilerinin önemli gelişimlerindenidir. 1970li yıllarda gelişimi ivme kazanmıştır (İşman, 2008: 38).

İnternet eğitim sisteminde yaygınlaşmıştır. Okullar (ilköğretimden

yükseköğrenime kadar) internetten mümkün olduğu kadar yararlanmaktadır. Özellikle eğitim kademesi yükseldikçe kullanım alanları artmaktadır. Üniversitelerde birçok faaliyet internet üzerinden takip edilmektedir. Son yirmi yılda kullanım alanı artan internet sayesinde ülkemizde de uzaktan eğitimin çevresi genişlemiştir. Ülkemizde ki birçok üniversite (Anadolu Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, ODTÜ, İstanbul Bilgi Üniversitesi, vb) uzaktan eğitim faaliyetlerini aktif olarak sürdürmektedirler. Öğrencilerle internet üzerinde bilgi alış veriş yapılmaktadır. Bu alışveriş internet üzerinden tele konferanslarla gerçekleştirilmektedir, çift yönlü iletişim kurulmaktadır. Bunun yanı sıra anlık iletilerle de öğrenci öğretmen arasında iletişim sağlanmaktadır.

İnternet üzerinden uzaktan eğitim anlayışı diğer modellerde olduğu gibi avantaj ve dezavantajları bakımından ortak özellikler taşımaktadır. Ayrıca internet ucuz bir yöntemdir. Gelişen teknoloji ile internete bağlanmak çok hızlı ve kolaydır. Bu durum eğitim almamızı daha da kolaylaştırmaktadır.

2.1.4. Uzaktan eğitimde roller

Uzaktan eğitimde genel olarak üç rol bulunmaktadır. Öğrenci, öğretmen (öğretim elemanı), yönetici ve yardımcı görevliler olarak sınıflandırabiliriz. Her rolün kendi görev ve sorumluluklarının yanı sıra sorunları da bulunmaktadır.

Öğrenci

Uzaktan eğitim sisteminde öğrenci; bilgiyi yapılandıran, kendi gelişim ve öğrenmelerini kontrol altına alan taraftır.

Paran, Furneaux ve Sumner (2004) tarafından araştırma ise öğrenciler ekip arkadaşlarının katkıları ile gerçekleştirecekleri ve ekip arkadaşlarının da bu katkıyı yapacaklarının beklendiği bir öğrenme anlayışı içinde sosyalleşmeye ihtiyaç duymaktadırlar.

Öğrencilerin her türlü eğitim-öğretim işi içerisinde bazı ihtiyaçları

bulunmaktadır. Bu ihtiyaçlara cevap verebilmek her etkili uzaktan eğitim programının amacıdır.

Öğrenci sorumlulukları

- Eğitim ortamı ne şekilde ve her ne olursa olsun; öğrencilerin görevi öğrenmektir.
- Öğrenciler uzaktan eğitimde çok önemli olan öğretim materyallerini takip etmek zorundadırlar (bireysel sorumluluk sahibi).
- Öğrenciler mutlaka çeşitli teknolojik araçlarla (mektup, telefon, web) etkileşim kurmalıdırlar.
- Öğrenciler yapılan duyuruları (sınav tarihleri, ödev teslimleri) takip etmelidirler.
- Öğrenciler verilen ödevleri zamanında teslim etmeli, uzaktan eğitim merkezleri ve kütüphanelerde yapılan sınavlara mutlaka katılmalıdırlar (H.Ü. 2009).

Öğrencilerin yaşadıkları zorluklar

Öğrencilerin bu sorumluluklarının yanı sıra yaşadıkları zorluklarda bulunmaktadır. Bunlar;

- Öğrencilerin her türlü eğitim ortamında yaşadığı en büyük zorluk motivasyon sorunudur. Bu sorun uzaktan eğitimde kendini iyice belli etmektedir. Öğrencilerin sürekli ve zorunlu olarak takip etmedikleri bir ortamın varlığı uzaktan eğitime devam etmeme gibi bir sorunu ortaya çıkarmıştır.
- Uzaktan eğitim olmasına rağmen kimi zamanlarda yüz yüze dersler ve sınavlar olması öğrencileri zorlamaktadır.
- Günümüzde uzaktan eğitimin çok yaygın olmasına karşılık bireyler halen uzaktan eğitime soğuk bakabilmektedirler. Özellikle de mezun olduklarında iş bulma sorunu yaşayacaklarını düşünmektedirler.
- Öğrenciler öğrenme güçlüklerinde anında dönüt alamamaktadırlar. Bu durum

birçok sıkıntıyı da beraberinde getirmektedir.

- Kendi kendine çalışma zorluğu olan öğrenciler kendilerine has bir plan hazırlamakta ve uygulamakta güçlük çekmektedir (H.Ü. 2009).

Öğretmen

Öğretmenler açısından sorunlar ve sorumluluklar, yüz yüze sınıf ortamında, ders içeriğinin oluşturulması ve öğrenci ihtiyaçlarının belirlenmesinden ibarettir. Uzaktan eğitimde ise farklı sorunlar ve sorumluluklar bulunmaktadır.

Uzaktan eğitimde ‘çevrimiçi sosyalleşme’ önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmen öğrenme ortamına alışmaları için öğrencilere yardım eder. Aynı zamanda öğrencilerin kültürel sosyal çevreler ve öğrenme çevreleri arasında köprüler kurmalarına yardım etmektedirler (Paran, Furneaux ve Sumner, 2004: 349). Daha net bir ifade ile uzaktan eğitim sisteminde öğretmenler öğrencilerinin koçlarıdır (İşman ve Dabaj, 2005: 60).

Öğretmen sorumlulukları

- Öğretmenler ders içeriklerinin belirlenmesi ve çeşitli ortam ve araçlarla derslerin gerçekleştirilmesinden sorumludur.
- Öğretmenler uzaktan eğitim programlarında çoğu zaman rehberlik görevini de üstlenerek kişisel gelişime her yönden yardımcı olmalıdır.
- Öğretim üyeleri öğrencilerin ödev, sınav gibi yükümlülüklerini incelemek ve değerlendirmek sorundadırlar (H.Ü. 2009).
- Öğretmenler öğrencilerin sorularına en kısa zamanda dönüt vermek durumundadırlar.

Öğretmenlerin yaşadıkları güçlükler

- Öğrencilerin yaşadığı motivasyon sorununu aşmak öğretmenlerin de en büyük sorunlarından biridir. Çünkü öğretmenler öğrencilerle yüz yüze etkileşim içerisinde değillerdir.

- Öğretmenler çok kısıtlı yüz yüze görüşmelere rağmen öğrenci ihtiyaçlarını belirlemek zorundadır.
- Öğretmenler farklı öğrenci kitlelerinin ihtiyaç ve beklentilerini göz önüne alarak öğretim teknikleri geliştirmelidir.
- Hem rehberlik hem de içerik sağlayan kişi görevinin bir arada etkili bir şekilde yürütülmesi gerekir.
- Öğrenci sayısındaki fazlalık nedeniyle iletişimde sıkıntı yaşanabilir.

Yardımcı görevliler ve yöneticiler

Yardımcı görevliler ve yöneticiler uzaktan eğitim programlarında aktif olarak görünmeyen fakat sistemin çalışmasını ve gelişmesini sağlayan kişilerdir. Web tabanlı uzaktan eğitim programlarını incelenecek olursa böyle bir sistemde;

Web dile alt yapısını hazırlayıp sunan web tasarımcıları,

Kanunsal işlemleri hazırlayan ve hakları koruyan bir hukuk uzmanları,

Eleştirileri alıp yeni ortamlar tasarlayan eğitim uzmanları,

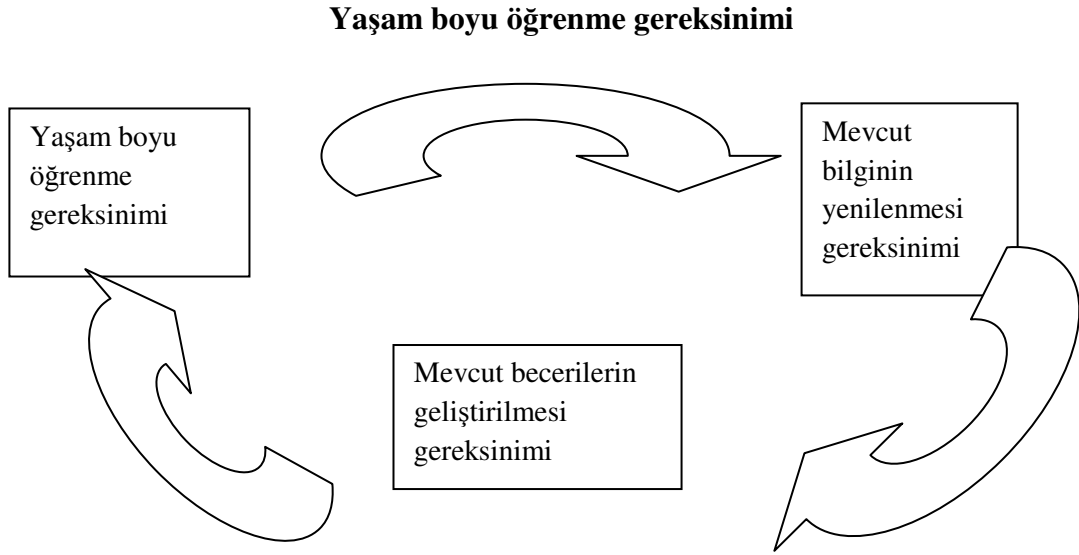
Mali işleri kontrol eden maliye uzmanlarını görebiliriz.

Yönetim kadrosunda da öğrenci kayıtlarının tutulması, kütüphane ve uzaktan eğitim merkezlerinin ayarlanması, çeşitli ilişkilerin yönetilmesi ile ilgilenen kişiler bulunmaktadır (H.Ü., 2009)

2.1.5. Yaşam boyu öğrenme ve uzaktan eğitim

İnsan doğası gereği hayatının her evresinde öğrenmeye açıktır ve insan istediği sürece öğrenme devam etmektedir. Örgün eğitimin dışında, gözlemleri yaşantıları öğrenmelerini tetiklemektedir. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin aktif olarak sona ermesi demek, öğrenmenin tamamlandığı anlamına gelmemektedir. Bu durum bizi yaşam boyu öğrenim (lifelong learning) olgusuna yönlendirmektedir. Teknolojinin hayatımızdaki yeri ise yaşam boyu öğrenimi desteklemektedir.

Yaşam boyu öğrenim, erken çocukluktan ölünceye kadar yaşamın tüm dönemlerinde ve farklı öğrenme ortamlarında gerçekleşir. Bu durumda yaşam boyu öğrenme sadece yetişkin eğitimi olarak algılanmamalıdır.

Şekil 1: Yaşam boyu öğrenme gereksinimi (Akkoyunlu, 2008: 13)

Yaşam boyu öğrenme; Stockholm’de (Mart 2001) düzenlenen Yaşam boyu öğrenme toplantısı sonunda hazırlanan tebliğde “bilgi, beceri ve yeterliliği artırmak amacıyla, kişisel, toplumsal ve istihdam perspektiflerinde yaşam boyu süren tüm öğrenme etkinlikleri” olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Birliği (2001) de, yaşam boyu öğrenmeyi “bilgi, beceri ve yeterliliği geliştirmek amacıyla belirli bir süreyle yapılan eğitim faaliyetlerinin tümü” olarak tanımlamaktadır (Akkoyunlu, 2008: 12).

Akkoyunlu (2008), yaşam boyu öğrenme için; temel becerilerin güncellenmesi yolu ile kişilere ikinci bir fırsat yaratabilmek ve daha ileri düzeylerde öğrenme olanakları sunmak tanımını yapmıştır.

Yaşam boyu öğrenme anlayışı insanlar tarafından daha çok kabul görmeye başlamıştır. Bu nedenle insanlar iş hayatında dahi öğrenmeye açık şekildedir ve buna

yönlendirilmektedirler. İşverenlerde çalışanlarının yeni bilgilere açık donanımlı öğrenen bireyler olmasını tercih etmektedirler. Çünkü gelişen teknolojiye yetişebilmenin şartı budur. Ülkemizde de 2001- 2005 yılları için düzenlenen VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yaşam boyu öğrenme konusu üzerinde durulmuştur.

Yaşam boyu öğrenim gelişim sürecine bakıldığında; ilk defa 1931 yılında Alfred North Whitehead: “Artık insanların gençliklerinde öğrendikleri şeyleri yaşamları boyunca kullanacakları savı geçersiz hâle gelmiştir” diyerek insanların çocukluklarında öğrendikleri şeylerin yaşamlarının geri kalan kısmında her zaman geçerli ve yararlı olamayacağını vurgulamış ve öğrenmenin ve bilginin sürekliliğinin önemini vurgulayarak “Yaşam Boyu Öğrenme ” yaklaşımının temellerini atmıştır.

1972 yılında toplanan UNESCO (United Nations Educational, Scientifics and Cultural Organization) Eğitimin Geliştirilmesi Komisyonunda, eğitimin yaşam boyu süren bir etkinlik olduğu sonucu çıkarılmış ve eğitimin insanları henüz olmayan bir topluma hazırladığı belirtilmiştir.

1973 yılında ise OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) tarafından yayınlanan yaşam boyu öğrenme için strateji adlı raporda ise küresel ekonomi ve rekabet ortamında mesleki hareketlilik ve kişisel öğrenme ile ilgili olarak yaşam boyu öğrenme gerekli görülmüştür (Gürbüz, 2010).

Avrupa Birliği (AB) de 1990 yılından sonra yaşam boyu öğrenme konusuna önem vermiş. 1995 yılında “Öğrenen Toplum” anlayışını benimsemiştir. 1996 yılı ise yine komisyon kararıyla Avrupa yaşam boyu öğrenme yılı olarak kabul edilmiştir.

Türkiye’de yaşam boyu öğrenme kavramı ise 2000 yılı Lizbon süreci ve 2001 Stockholm süreci ile daha da anlam kazanmıştır Türkiye ‘de yaşam boyu öğrenme birkaç yıl öncesine kadar yaygın öğretimin içerisinde halk eğitim merkezlerinde verilen kurslarda gerçekleşiyordu. Bu kurslarda daha çok ekonomik içerikli olarak gerçekleşiyordu. Ülkemizde yaşam boyu öğrenme kavramı diğer gelişmiş ülkelere göre tam anlamı ile uygulanamamaktadır. Çünkü katılım düzeyi düşüktür. Ülkemizdeki

yaşam boyu öğrenme merkezleri:

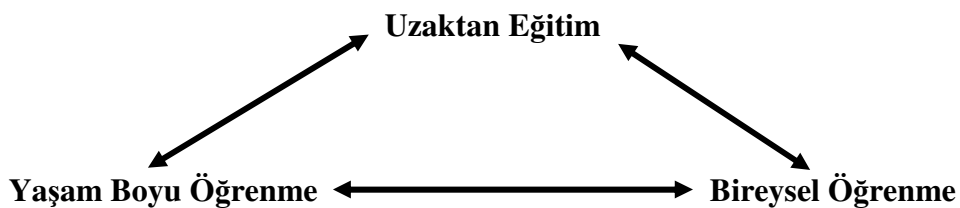
1. Çukurova Üniversitesi Yaşam Boyu Öğrenme Merkezi
2. Marmara Üniversitesi Yaşam Boyu Öğrenme Merkezi
3. Halk Eğitim Merkezleri

şeklindedir (Kara, 2007)

Yaşam boyu öğrenme ve uzaktan eğitim, son yıllarda eğitim literatürünün yanı sıra birçok alanda karşılaştığımız kavramlardır. Aynı iki kavram olarak değerlendirsek de büyük oranda birbiri ile paralel ve bağlantılıdır. Yaşam boyu öğrenme uzaktan eğitimi desteklerken, uzaktan eğitim yaşam boyu öğrenmeyi mümkün kılar.

Mutlak bilginin olmaması ve sürekli değişim halinde olması insanlara öğrenme gereksinimi ortaya koyar. Öğrenme ise örgün eğitim sonrasında uzaktan eğitimle daha mümkün hale gelmektedir. İnsanlar yaşamları boyunca öğrenirken mekândan ve zamandan bağımsız olarak öğrenmelerine devam ederler. Bu durum öğrenen toplum kavramına katkı sağlamaktadır. Çünkü insanlar öğrenirken çalışabilirler ve sosyal hayatlarına devam edebilirler. Özellikle işverenler için avantajlı bir durumdur. Çalışanları kendilerini bilgi yönünden geliştirirken iş hayatlarında da bir aksaklık söz konusu olmaz. Bu çalışan için de olumlu durumdur. Bilgi akışını takip ederken bunu mesleğe yansıtabilmek verimli toplumlar yetişmesi açısından önemlidir. Yaşam boyu öğrenme uzaktan eğitim sayesinde daha da mümkün olmaktadır.

Bunun yanı sıra uzaktan eğitim bireysel öğrenmelerimizi de desteklemektedir. Uzaktan eğitimde insan kendi öğrenme sorumluluğunu alır ve kendi kendini yönetir. Birey sorumluluk aldığı sürece öğrenme devam eder. Bu durum insanın yaşam boyu öğrenme kalitesini yüksek tutar.

Şekil:2 Uzaktan eğitim diyagramı

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde uzaktan eğitim anlayışı ile ilgili yapılmış olan çalışmalar, özet olarak verilmeye çalışılmıştır. Uzaktan eğitim ile ilgili çalışmalar eğitim programlarının yanı sıra bilişim teknolojileri alanındaki çalışmalardır.

Paran, Furneaux, Sumner (2003) tarafından yapılan “Computer – Mediated Communication in Distance MA programmes: The Student’s Perspective” adlı çalışmalarında TEFL programı içerisinde, bir e-posta tartışma listesi ve ardından bir tartışma panosunun kullanıldığı bir uzaktan eğitim bağlamında bilgisayar ortamı iletişim (BOİ) hakkında yapılan bir araştırmayla ilgili rapor sunmaktadır. Çalışma, bilgisayar/İnternet erişimi ile hedef kitlenin becerileri ve bu kitlenin BOİ (bilgisayar ortamı iletişim) gereksinim ve istekleri üzerine odaklanmıştır. Veriler 63 anket ile öğrencilerle yapılan kapsamlı 6 röportajdan elde edilmiştir. Bulgular bilgisayar kullanımının ve internet erişiminin hedef kitlenin oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. Kişisel internet kullanımının eksikliğine dair ciddi anlamda engel oluşturacak her hangi bir etken ortaya çıkmamıştır. Öğrenci-öğrenci etkileşimi için temin edilen BOİ cihazları kısıtlı olarak kullanılmıştı, bunu da zaman yetersizliğiyle alakalandırabiliriz. Ancak, ankete katılanların çoğu öğretmenle daha fazla BOİ etkileşiminde bulunmak istediklerini söylediler. İnternetin yaygın kullanılmasına katkıda bulunan ana faktör ise eğitimdi. Bu çalışma, bu alandaki öğrenci eğitimi ile ilgili tavsiye ve öneriler verilerek sonlanmaktadır.

İşman, vd. (2004)’nin “The Evaluation of Students’ Perceptions of Distance Education” adlı çalışmalarında uzaktan eğitim gören öğrencilerin görüşleri değerlendirilmiştir. Araştırma için 218 uzaktan eğitim öğrencisi ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Uzaktan eğitimin içeriği ile ilgili görüş alınmıştır. Bu görüşler, yaş cinsiyet eğitim düzeylerine göre farklılıklar göstermiştir. Genel olarak öğrenciler iletişim eksikliğinden bahsetmişlerdir. Yüz yüze iletişim olmamasının motivasyon eksikliklerine neden olduğu belirtilmiştir. (İşman, Dabaj, Altınay, Z. ve Altınay, F. 2004)

İşman ve Dabaj (2005) “Diffusion of Distance Education in North Cyprus” adlı

çalışmalarında uzaktan eğitimin Kuzey Kıbrıs'taki yaygınlaşmasından bahsetmişlerdir. 1995- 2004 yılları arasında burada eğitim gören öğrenci sayısındaki artış gözlenmiştir. Kuzey Kıbrıs'ta uzaktan eğitim veren Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde (DAÜ) eğitim gören 100 uzaktan eğitim öğrencisinin görüşü alınmıştır. Öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih etme nedenleri sorgulandığında öğrencilerin %65'i çalışmak zorunda oldukları için, %35 iş yerlerinde terfi alabilmek için, kültürel seviyelerini yükseltmek için uzaktan eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğrencilerin çoğunluğu uzaktan eğitimde etkileşim ve iletişim sorunu yaşadıklarını bildirmişlerdir (İşman ve Dabaj, 2005).

Selvi (2006) tarafından hazırlanan “Uzaktan Öğretim ve Eğitim Hakkı” adlı çalışmada, Açık Öğretim (A.Ö), uzaktan eğitim sistemi ile örgün eğitim sistemi arasındaki farklılıklar ve benzerlikleri analiz edilmiş ve uzaktan eğitim sisteminin temel amaçları, işleyişi ve özellikleri ortaya konulmuştur. AÖ programları; program türleri, programa giriş koşulları, program hedef kitlesinin özellikleri, programların gerçekleştirilme biçimi, öğrenme-öğretme süreçleri, değerlendirme ve geribildirim verme, programlar arasındaki yatay ve dikey geçiş olanakları, bireysel ihtiyaçlara cevap verme, öğrenci giderleri gibi boyutlar açısından eğitim hakkı kavramı bağlamında analiz edilmiştir.

Analizler sonucundan, elde edilen verilere dayanarak A.Ö programları ile ilgili birçok sonuca varılmıştır. Selvi (2006)' ye göre;

A.Ö programlardaki çeşitlilik, mezun ve mevcut öğrenci sayıları, AÖ programlarının eğitim hakkının kullanılmasında etkili olduğunu göstermektedir. A.Ö programlarının belli bir ön koşul çerçevesinde yaş, cinsiyet, ekonomik bir sınıf, bölge farkı olmamaksızın tüm bireylere açık olması fırsat eşitliğini sunma açısından önemlidir. A.Ö programlarının örgün eğitim programları ile diploma denkliğinin olması eğitimde eşitlik sağlamaktadır. Fakat örgün eğitime yatay geçiş imkanının olmaması eğitim hakkının sağlanmasını olumsuz etkilemektedir.

Kılıç vd. (2006) tarafından hazırlanan “Üniversite Öğretim elemanlarının

İnternet Üzerinden Eğitim Konusundaki Görüşleri” adlı çalışmanın amacı; Türkiye’deki üniversitelerde görev yapan öğretim elemanlarının internet üzerinden eğitim hakkında görüş ve önerilerini, derslerinde teknoloji kullanımına ilişkin mevcut durumlarını ve çevrimiçi ders geliştirme projelerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmacılar ODTÜ, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Kocaeli Üniversitesi’ndeki 398 öğretim görevlisi ile yapılan anketten, genelde öğretim elemanlarının derslerin internet ortamında verilmesine ilişkin olumlu düşünceye sahip oldukları ancak uygulamadan önce bazı şartların yerine getirilmesi gerektiği ve böyle bir projenin belirli alanlarda uygulanabileceği yönünde görüşler ortaya çıkmıştır.

Alakuş (2003); “Öğretme-Öğrenme Sürecinde Uzaktan Eğitim ve Türkiye’deki Yansımaları” adlı çalışmasında Türkiye’deki uzaktan öğretimin gelişim sürecine ve bu yaklaşımın önemine dikkat çekilmesini amaçlamıştır. Araştırmacı, genel olarak öğrenme-öğretme sürecinden bahsetmiş. Sonrasında uzaktan eğitim ve Türkiye’deki sürecinden bahsetmiştir. Alakuş 2003 yılında yaptığı araştırmasının sonucunda, uzaktan eğitim ülkemizde yeteri düzeyde gelişmemiştir. Uzaktan eğitimin verimli hale gelmesi için çok zaman geçeceği kanısındadır. Aynı zamanda uzaktan eğitimin daha çok sayıda kitleye hizmet verebilmesi amacıyla kurumsallaştırılması ve sistemli biçimde bu alandaki öğretim elemanlarının yetiştirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Varol ve Bingöl (2002), “Türkiye’de Uzaktan Öğretim ve Fırat Üniversitesinin Uzaktan Öğretim Hedefleri”, adlı çalışmalarında uzaktan eğitimin genel tanımı yapılmış, Türkiye’deki uzaktan eğitimin genel durumu ele alınmış, Fırat Üniversitesi’nin uzaktan eğitim politikaları anlatılmış ve ülkemizde uzaktan eğitimin yaygınlaştırılması için öneriler sunulmuştur. Bu önerileri araştırmacılar şu şekilde sunmuşlardır:

- Enformatik Milli Komitesi, uzaktan öğretim amacıyla ders hazırlayan hocalara telif ücreti ödenmesi ile ilgili hazırlamış olduğu taslak yönetmeliği, bir türlü Maliye Bakanlığı’na bugüne kadar kabul ettirememiştir. Emeklerinin karşılığını alamayan öğretim elemanları, bu alanda çalışma yapılmasının karşılıksız kalmasının sonucu olarak bu tür çalışmalara girmek istememektedirler.

- Uzaktan öğretim amacıyla Yükseköğretim Kurulu'na sunulan derslerde eksikliklerin ne olduğu detaylı belirtilerek bu çalışmaları yapanlara yol gösterilmeli ve çalışmayı yapan öğretim elemanları ders materyallerini uzaktan öğretime uygun biçimde hazırlamaları teşvik edilmelidir.
- Üniversite rektörlükleri konu ile ilgili yeterli çalışmalar yapabilmek için uzaktan eğitim konusunda düzenlenecek bir çalışmaya davet edilmelidir. Çalıştaydan (Workshop) çıkacak sonuçların kendi üniversitelerinde her öğretim elemanınca benimsenmesini sağlamak amacıyla, üniversitelerine döndüklerinde konu hakkında seminerler vermesi yararlı olacaktır.
- Ülkemizdeki birçok üniversitenin bir araya gelerek, sanal bir üniversite kurması ve böylece değişik disiplinlerde lisans ve lisansüstü eğitimi yaygınlaştırması gerekir. Türkiye'deki İnternet alt yapısı, bu tür bir çalışmayı destekler niteliktedir. Bunu sağlamanın yolu da her üniversite bünyesinde Uzaktan Öğretim Birimlerinin oluşturulmasıdır.
- Üniversitelerimiz, Türk Cumhuriyetleri ile uzaktan öğretim çalışmalarını yoğunlaştırmalı ve değişik projeler gerçekleştirmelidirler. Verilecek uzaktan eğitimin teknik alanlarda olması büyük önem taşıyacaktır.

Baki, (2002) “Bilişim ve İletişim Teknolojileri ile Entegre Olmuş Üniversitelerde Değişen Öğrenme Öğretme Pratikleri” adlı çalışmasında belirttiklerine göre, Bilişim ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) üniversitelerde de yaygın olarak kullanılmasıyla ortaya çıkan sosyal ve epistemolojik sonuçlar tartışılmaktadır. Geleneksel anlamda ders çalışmak öğrencinin notlarını tekrar etmesi, ilgili kitapları okuması ve bir şeyler dinlemesi şeklinde gerçekleşir. Öğretme-öğrenme yolları düne göre bugün BİT'in kullanılmasıyla çok farklı hale gelmektedir. BİT, öğrenme için gerekli olan çok yönlü iletişim ve işbirliğini sağlayarak konunun yada kavramların nasıl ortaya çıktığının alt yapısını öğrenciye sunarak çalışmalarını kendi algılama ve anlama hızına göre sürdürmesine fırsat verecektir. Gelecekte üniversiteler BİT'i kullanma kapasitelerine ve sanal ortamlarda yürüttükleri eğitim hizmetlerinin kalitesine göre bir birlerinden farklı olacaktır.

Araştırmacının çalışmasının sonucuna göre; BİT alt yapısına bağlı olarak yakın gelecekte muhtemel üç farklı üniversite tipi ortaya çıkacaktır. Birinci tip üniversite BİT alt yapısına sahip olmasına rağmen bütün eğitim-öğretim faaliyetlerini öncelikli olarak fiziksel mekanlarda sürdürmeye devam edecektir. İkinci tip üniversitede sanal eğitim-öğretim faaliyetleri hakim konuma gelecek ve fiziksel mekanlarda yapılan faaliyetler de bundan etkilenecektir. Öğrenci fiziksel ortamlarda yüz yüze eğitim almaya devam edecektir ancak, bunu asıl sanal ortamlarda yapılan faaliyetler şekillendirecektir. Üçüncü tip üniversitelerde ise fazla binaya ve dersliğe ihtiyaç duyulmayacak, bunların yerine ağ yoluyla bağlanılan derslerin izlenebildiği hem de sanal ortamlar için derslerin hazırlanabildiği stüdyolar oluşturulacaktır.

Önal (2002) “Çevrimiçi Sınav Sistemi” adlı çalışmada Çevrimiçi Sınav Sistemi’nin yazılım mimarisi, bu sistem ile yapılan sınavların işleyiş mekanizması anlatılmış ve sınav süresince oluşan avantaj ve dezavantajlar ortaya koyulmuştur. Araştırmacı Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümünde, bazı derslerin sınavlarında uygulanmakta olan “Çevrimiçi Sınav Sistemi” (ÇSS) incelenmiştir. Sonucunda “Çevrimiçi Sınav Sistemi (ÇSS)” kullanılarak, internet ortamında, sınav sorusunun hazırlanabileceği, sınav sorularının cevaplandırılabilmesi, sınav değerlendirmesinin yapılabilmesi, sınav sonuçlarının ilan edilebilmesi ve sınav sonuçlarının öğrenilebilmesi ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra araştırmacıya göre; ÇSS’nin avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır.

Tokbudak, Şenel ve Karadağ (2002)’ in yaptığı ortak çalışma, “Açık Öğretimde Ölçme ve Değerlendirme” adını taşımaktadır. Bu çalışmada Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi tarafından uygulanan uzaktan öğretim programlarının ölçme değerlendirme faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere 1996 yılında Test Araştırma Biriminin, kurulma aşamasında karşılaşılan sorunlar, bunlara getirilen çözümler ve kurulan sistemin işleyişi hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca, bu birim için özel olarak tasarlanan yazılım sistemi hakkındaki ayrıntılar da sunulmaktadır.

Araştırmacılar çalışmanın sonucunda şu kanıya varmışlardır;

Test Araştırma Biriminin kuruluşu, Açık Öğretim Fakültesine önemli getirileri olmuştur. Yazılım sistemi sayesinde, soru uzmanı kişilerin testlerin oluşturulması sürecinde harcadıkları toplam iş saatinde belirgin düşüşler elde edilmiştir. Kişilerin yaptıkları fazla mesailer ve normal zamanlarda harcanan iş saatleri incelendiğinde, soruların girilmesinden kitapçıkların oluşturulmasına kadar bir dilimde harcanan toplam iş saatinin bir önceki dönemde harcanan saatin yaklaşık %10'una karşılık geldiği görülmüştür. Kazanılan zaman eldeki soruların irdelenmesi, yeni soruların hazırlanması, şekillerin daha ayrıntılı çizilmesi, denetimin daha titizlikle yapılması amaçları doğrultusunda kullanıldığından, soru kalitesinde aşamalı olarak artışa neden olduğu düşünülmektedir.

Baturay ve Bay (2009) tarafından hazırlanan “Uzaktan Öğretimi Tercih Eden Öğrencilerin Demografik Özellikleri” adlı çalışmada 2008-2009 öğretim yılı güz döneminde Gazi Üniversitesi Atatürk Meslek Yüksek Okulu uzaktan eğitim programları bünyesindeki Web Teknolojileri Programlama, Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama, İşletme, Bilgi Yönetimi ve Muhasebe bölümlerindeki gönüllü 264 öğrenciden alınan demografik özellikler incelenmiştir. Ayrıca bu öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih etme nedenleri, beklentileri ve mezun olduktan sonraki hedefleri de incelenmiştir. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmış ve veriler anketle toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre uzaktan eğitimde öğretim gören öğrencilerin cinsiyetleri sayıca birbirine hemen hemen eşittir. Öğrencilerin bilgisayar kullanma oranına bakıldığında öğrencilerin yarıdan fazlasının bir yılı aşkın süredir bilgisayar kullandıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler genellikle 19-25 yaşları arasındadır. Öğrencilerin geneli tam zamanlı ya da yarı zamanlı olarak bir işte çalışmaktadırlar, bu durum ise öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih etmelerindeki ilk nedenlerdendir.

Çamlıfıdan (2007)’nın hazırladığı “İnternete Dayalı Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Hizmet İçi Eğitim Yöntemiyle Bilgisayar Eğitimi Hakkında Öğretmen Görüşleri (Tuzla Örneği)” adlı yüksek lisans tezinde, araştırmacının amacı sınıf ve branş öğretmenlerinin “Uzaktan Hizmet İçi Eğitim Yöntemiyle Öğretmenlerin Bilgisayar Eğitimi” programına ilişkin görüşlerini belirlenmesidir. Araştırma niteldir ve amaçlı örnekleme yöntemi seçilmiştir. Çalışmada internete dayalı uzaktan eğitim hakkında genel bilgi verilmeye ve

öğretmenlerin bilgisayar eğitimi programı tanıtılmaya çalışılmıştır. Sonuçlara göre; programın uygulanabilirliği ve katılımıyla ilgili öğretmenler olumlu görüşte bulunmuşlardır. Fakat teknik aksaklıkların ve bazı öğretmenlerin on kullanım becerisi olmayışının sıkıntılara sebep olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmenlere bu sistemi tanıtıcı, açıklayıcı ve kullanımı gösteren uygulamalar ve faaliyetler düzenlenebileceği belirtilmiştir.

BÖLÜM III

3. Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın yürütülmesinde izlenen modele, evrene, araştırmada kullanılan veri toplama aracına, araştırma verilerinin çözümü ve yorumlanmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada betimsel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli ise, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005).

Araştırma uzaktan öğretim programlarına dâhil öğretim elemanlarının ve öğrencilerin uzaktan eğitim programları hakkında görüşlerinin değerlendirilmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmada, hakkında çıkarımlarda bulunacağımız evreni, 2010- 2011 öğretim yılında Sakarya Üniversitesi uzaktan eğitim programında öğrenim gören öğrencilerin ve bu programda görev yapan öğretim elemanlarının tamamı oluşturmaktadır.

Araştırma örneklemi ise, 2010- 2011 öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Mühendislik Fakültesi uzaktan eğitim programında öğrenim gören öğrenciler ve bu programda görev yapan öğretim elemanları içerisinde rastsal olarak seçilen 326 kişinin tamamıdır.

3.3. Veri toplama yöntemi

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır (bakınız EK 1). EK 1’de de görüldüğü gibi anket programın öğelerini kapsayan dört bölüm ve açık uçlu sorulardan meydana gelmektedir. Uzmanlar yardımı ile anket geçerlik ve güvenirlik testlerinden geçirilmiştir. Anketin güvenirliği (.93) olarak belirlenmiş ve anketten çıkarılan sorular sonunda; ankette likert tipi 32 madde ve 3 tane açık uçlu sorudan oluşmuştur.

Anket Sakarya Üniversitesi’nde uygulanmıştır. Öğretim elemanları ve öğrencilerle görüşülmüş ve anketi cevaplamaları sağlanmıştır. Toplamda 326 kişinin görüşü alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

3. 4. Verilerin Analizi (Araştırmada kullanılan istatistiksel yöntemler)

Anket uygulaması sonucu elde edilen veri seti SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında analiz edilmiştir. Analiz kapsamında, frekans tabloları, pasta ve çubuk grafikler, Kaiser-Meyer-Olkin Testi, faktör analizi, güvenirlik ve geçerlilik analizi(Reliability Analysis), Bağımsız örneklem t testinden (Independent Samples t Test) faydalanılmıştır.

Verilerin analizinde 5’li likert ölçeği kullanılmış, ölçeğin değerlendirilmesinde dağılım ortalaması:

- 1 – 1.49’a kadar olanlar “Hiç katılmıyorum” (En olumsuz düşünce düzeyi),
- 1.50 – 2.49’a kadar olanlar “Katılmıyorum” (Olumsuz düşünce düzeyi),

2.50 – 3.49’a kadar olanlar “Kararsızım” (Ne olumlu ne olumsuz düşünce düzeyi),

3.50 – 4.49’ a kadar olanlar “Katılıyorum” (Olumlu düşünce düzeyi),

4. 50 ve üstü olanlar “Tamamen katılıyorum” (En olumlu düşünce düzeyi)

Şeklinde yorumlanacaktır.

3.4.1. Faktör analizi

Uzaktan eğitim programına ilişkin düşünceleri belirlemek amacı ile anket formunda 32 adet seçmeli ve 3 adet açık uçlu soru yer almaktadır. Yapılan faktör analizi ile uzaktan eğitim programına ilişkin alt boyutlar belirlenmiştir.

Faktör analizi test sonuçları ve yorumları aşağıdaki gibidir.

Veri setinin faktör analizine uygunluğunun belirlenmesi amacı ile Kaiser-Meyer-Olkin testi uygulanmış ve bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 1 Kaiser-Meyer-Olkin Değeri

Kaiser-Meyer-Olkin Değeri	Anlamlılık Değeri (p)
0,902	0,00

Yapılan KMO testi sonucunda KMO değeri 0,902 ve anlamlılık değerinin 0,00 olduğu görülmektedir. Bu durumda veri setinin faktör analizi işlemi için oldukça uygun olduğu sonucuna varılmıştır

Ortak varyans analiz sonuçları incelendiğinde madde 13 haricinde tüm maddelere ilişkin ortak varyans değerlerinin 0,30’un üstünde olduğu görülmektedir. Açıklanan varyans değerini yükseltmek ve daha sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek amacı ile düşük ortak varyans değerine sahip madde 13’ün analiz dışı bırakılmasına karar verilmiştir.

Oluşturulan yeni ortak varyans analizi incelendiğinde artık tüm maddelere ilişkin ortak varyans değerlerinin 0,30’un üstünde olduğu belirlenmiştir. Yani düşük ortak varyans değeri bulunmamış ve analizden madde çıkarılmasına gerek görülmemiştir.

Faktör analizinin ikinci aşamasında öz değer istatistiğine bağlı faktör sayısı ve Açıklanan varyansın yüzdesi aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Tablo 2 Özdeğer İstatistiği

	Özdeğer İstatistiği			Açıklanan Varyans		
	Toplam	% Varyans	Birikimli %	Toplam	% Varyans	Birikimli %
1	10,569	34,095	34,095	6,522	21,038	21,038
2	2,783	8,977	43,072	4,008	12,929	33,966
3	1,679	5,417	48,489	3,110	10,031	43,997
4	1,511	4,873	53,363	2,903	9,365	53,363

Yukarıdaki tabloda öz değer istatistiği 1’den büyük olan 4 faktör söz konusudur. Birinci faktör toplam varyansın %21,03’ünü, ilk iki faktör toplam varyansın %33,96’sını, ilk üç faktör %43,99’unu ve dört faktör ise toplam varyansın %53,36’sını açıklamaktadır.

Bu değer analize devam edilmesi için yeterli görülmüş (> %45) ve söz konusu 4 faktör rotasyona tabi tutulmuştur. Oluşan rotasyon matrisi aşağıdaki gibidir.

Tablo 3 Rotasyon Matrisi

Madde No	Faktörler			
	1. İçerik $\alpha = .92$	2. Süreç $\alpha = .81$	3. Değerlendirme $\alpha = .74$	4. Amaç $\alpha = .81$
Madde 19	0,758			
Madde 22	0,746			
Madde 18	0,742			
Madde 24	0,739			
Madde 23	0,722			
Madde 20	0,693			
Madde 25	0,684			
Madde 17	0,668	0,345		
Madde 16	0,656			
Madde 21	0,647			
Madde 15	0,599		0,388	
Madde 26	0,481		0,441	
Madde 8		0,695		
Madde 12		0,641		
Madde 7		0,634		0,312
Madde 9		0,627		
Madde 6		0,576		0,320
Madde 11		0,534		
Madde 10	0,369	0,528		
Madde 14	0,311	0,518		
Madde 5		0,515		
Madde 32	0,302		0,654	
Madde 28			0,646	
Madde 29			0,638	
Madde 31			0,584	
Madde 30			0,567	
Madde 27	0,450		0,455	
Madde 2				0,759
Madde 4		0,342		0,754
Madde 1				0,748
Madde 3				0,687

Madde:1: Uzaktan eğitim, zaman sınırlaması olmadığı için avantajlıdır.

Madde:2: Uzaktan eğitimde mekân sınırlaması olmadığı için avantajlıdır.

Madde:3: Uzaktan eğitim değişik yaş gruplarına hitap etmektedir.

Madde:4: Uzaktan eğitim değişik kültür ve coğrafyada yaşayanlara hitap etmektedir.

- Madde:5:** Uzaktan eğitim ile bilgi, düşük maliyetle büyük kitlelere aktarılmaktadır.
- Madde:6:** Uzaktan eğitim ile büyük miktarda içerik ve malzeme birikimi sağlanır.
- Madde:7:** Uzaktan eğitim ile küresel bilgi aktarımı sağlanır.
- Madde:8:** Uzaktan eğitim ülkenin uzak hedefleri ile paraleldir.
- Madde:9:** Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen- öğrenci iletişimi sağlanmaktadır.
- Madde:10:** Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci –öğrenci iletişimi sağlanmaktadır.
- Madde:11:** Uzaktan eğitim sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmaktadır.
- Madde:12:** Uzaktan eğitim sürecinde eğitimde fırsat eşitliği sağlanmaktadır.
- Madde:14:** Uzaktan eğitim programlarında içerik güncel bilgileri kapsamaktadır.
- Madde:15:** Uzaktan eğitim programlarında içerik öğrenci seviyelerine uygundur.
- Madde:16:** Uzaktan eğitim programlarında içerik somuttan-soyut yapısına uygundur.
- Madde:17:** Uzaktan eğitim programlarında içerik bilinenden –bilinmeyene yapısına uygundur.
- Madde:18:** Uzaktan eğitim programlarında içerik kolaydan- zora yapısına uygundur.
- Madde:19:** İçerikte konular birbiri ile tutarlıdır.
- Madde:20:** İçerik evrenseldir.
- Madde:21:** İçerik öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygundur.
- Madde:22:** İçerikteki bilgiler anlamlı bir bütünlük içerisinde verilmiştir.
- Madde:23:** Uzaktan eğitim programlarında içerik bireyin ihtiyaçlarına cevap vermektedir.
- Madde:24:** Uzaktan eğitim programlarında içerik toplumun ihtiyaçlarına cevap vermektedir.
- Madde:25:** İçerik değerlendirilebilir durumdadır.
- Madde:26:** Uzaktan eğitim programlarında değerlendirme ders içerikleri ile uygun şekilde yapılmaktadır.
- Madde:27:** Uzaktan eğitim programlarında örgün değerlendirme (derslikte) yapılmaktadır.
- Madde:28:** Uzaktan eğitim programlarında örgün değerlendirme uygundur.
- Madde:29:** Uzaktan eğitim programlarında süreç değerlendirilmesi yapılmaktadır.
- Madde:30:** Uzaktan eğitim programlarında sonuç (ürün) değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Madde:31: Uzaktan eğitim programlarında etkinliklerin değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Madde:32: Uzaktan eğitim programlarında değerlendirmede alternatif yöntemler kullanılmaktadır.

3.4.2. Güvenirlik analizi

İçerik alt boyutuna ilişkin güvenirlik analizi

Güvenirlik İstatistikleri

Tablo 4 Madde- Toplam Güvenirlik İstatistikleri

Cronbach's Alfa	Madde Sayısı
0,923	13

Yapılan güvenirlik analizi sonucunda alfa değeri % 92,3 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu değere bakılarak ölçeğin içerik alt boyutunun oldukça güvenilir olduğu söylenebilir. Ayrıca madde-toplam korelasyonları 0,429 ile 0,756 arasında değişmektedir.

Bunun yanında güvenirliliği kayda değer biçimde düşüren ve analiz dışı bırakılması gereken bir maddeye rastlanmamıştır.

Süreç alt boyutuna ilişkin güvenirlik analizi

Güvenirlik İstatistikleri

Tablo 5 Süreç Alt Boyutuna İlişkin Güvenirlik İstatistikleri

Cronbach's Alfa	Madde Sayısı
0,816	8

Yapılan güvenirlik analizi sonucunda alfa değeri % 81,6 olarak hesaplanmıştır.

Söz konusu değere bakılarak ölçeğin süreç alt boyutunun güvenilir olduğu söylenebilir. Ayrıca madde-toplam korelasyonları 0,472 ile 0,643 arasında değişmektedir. Bunun yanında güvenilirliği kayda değer biçimde düşüren ve analiz dışı bırakılması gereken bir maddeye rastlanmamıştır.

Değerlendirme alt boyutuna ilişkin güvenilirlik analizi

Güvenirlik İstatistikleri

Tablo 6 Amaçlar ve Avantajlar Alt Boyutuna İlişkin Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alfa	Madde Sayısı
0,748	6

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda alfa değeri % 74,8 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu değere bakılarak ölçeğin değerlendirme alt boyutunun güvenilir olduğu söylenebilir. Ayrıca madde-toplam korelasyonları 0,428 ile 0,585 arasında değişmektedir.

Bunun yanında güvenilirliği kayda değer biçimde düşüren ve analiz dışı bırakılması gereken bir maddeye rastlanmamıştır.

Amaçlar ve avantajlar alt boyutuna ilişkin güvenilirlik analizi

Güvenirlik İstatistikleri

Tablo 7 Amaçlar ve Avantajlar Alt Boyutuna İlişkin Güvenirlik İstatistikleri

Cronbach's Alfa	Madde Sayısı
0,817	4

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda alfa değeri % 81,7 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu değere bakılarak ölçeğin amaçlar ve avantajlar alt boyutunun güvenilir olduğu söylenebilir. Ayrıca madde-toplam korelasyonları 0,575 ile 0,691 arasında

değişmektedir.

Bunun yanında güvenilirliği kayda değer biçimde düşüren ve analiz dışı bırakılması gereken bir maddeye rastlanmamıştır.

Ölçeğin genel güvenilirlik analizi

Güvenirlik İstatistikleri

Tablo 8 Ölçeğin Genel Güvenirlik İstatistikleri

Cronbach's Alfa	Madde Sayısı
0,930	31

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda alfa değeri %93,0 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu değere bakılarak ölçeğin oldukça güvenilir olduğu söylenebilir. Ayrıca madde-toplam korelasyonları 0,267 ile 0,753 arasında değişmektedir. Bunun yanında güvenilirliği kayda değer biçimde düşüren ve analiz dışı bırakılması gereken bir maddeye rastlanmamıştır.

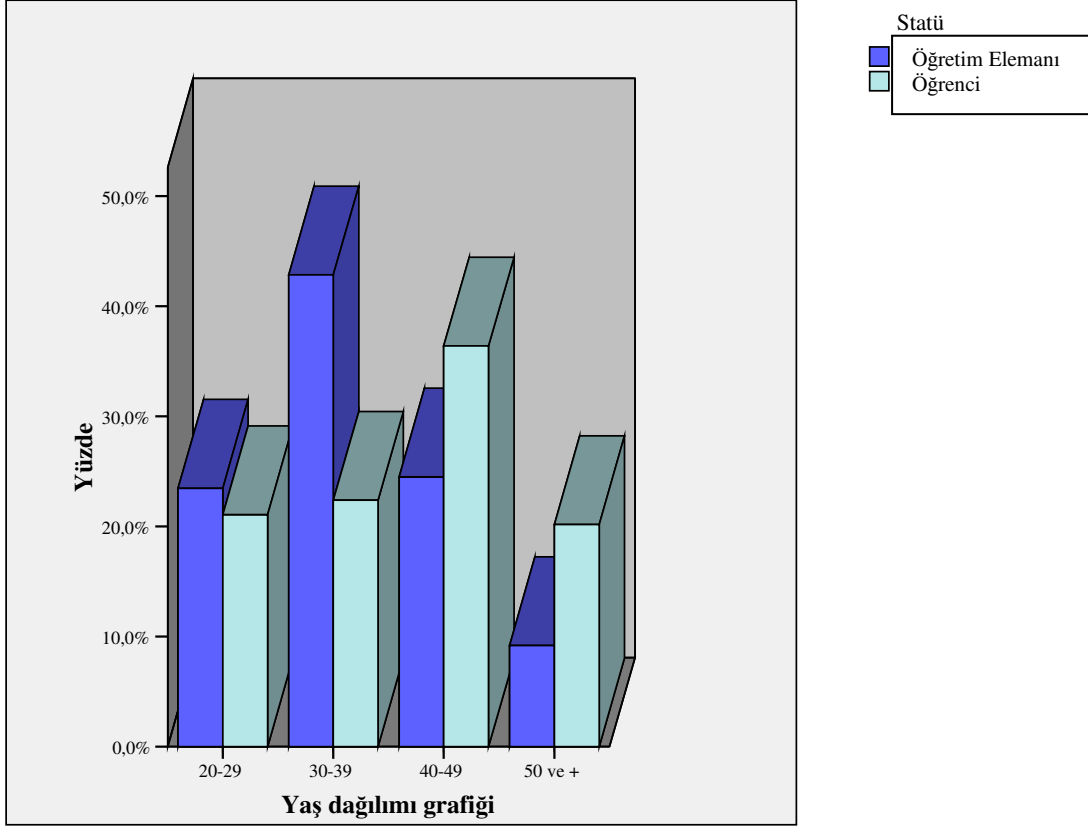
3.4.3. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans analizi ve grafikler

Yaş dağılımı

Tablo 9 Katılımcıların demografik özellikleri yaş dağılımı

			Yaş				
			20-29	30-39	40-49	50 ve +	Toplam
Statü	Öğretim Elemanı	n	23	42	24	9	98
		%	23,5%	42,9%	24,5%	9,2%	100,0%
	Öğrenci	n	48	51	83	46	228
		%	21,1%	22,4%	36,4%	20,2%	100,0%
Toplam		n	71	93	107	55	326
		%	21,8%	28,5%	32,8%	16,9%	100,0%

Araştırmada yer alan katılımcıların yaş dağılımları aşağıdaki gibi şekillenmiştir.

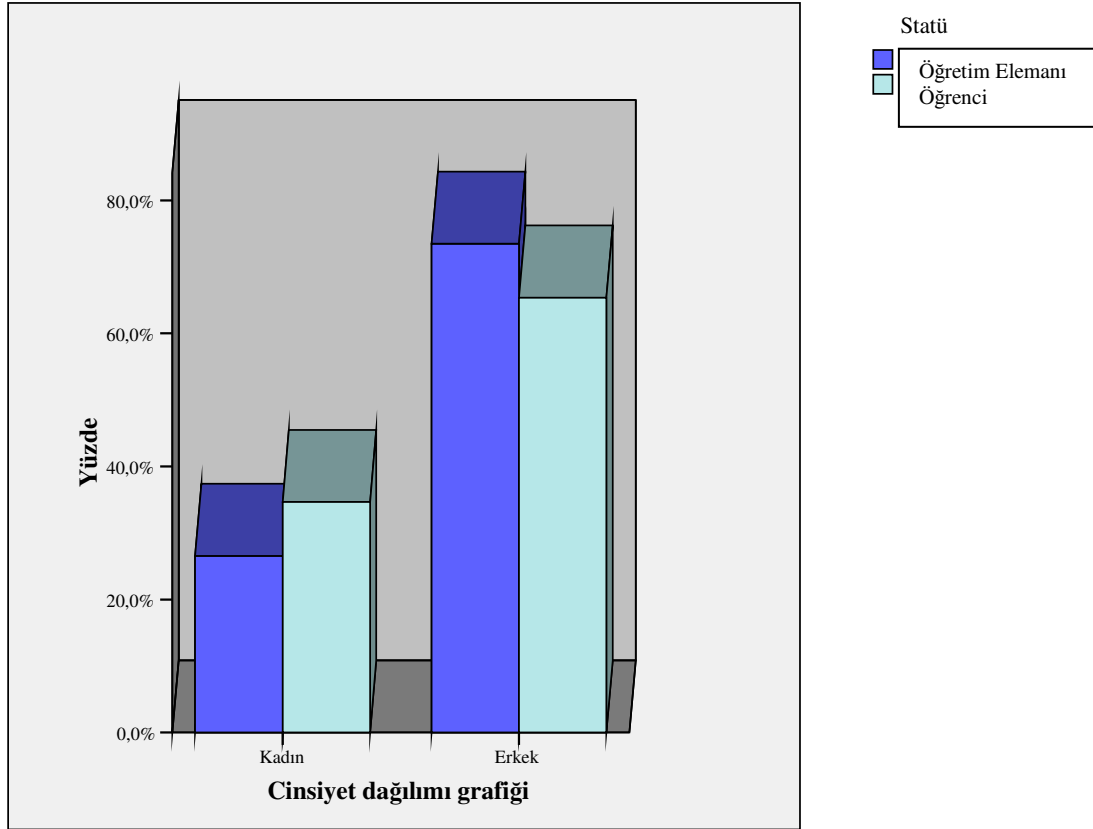
Grafik 1 Katılımcıların Yaş Dağılımları

Cinsiyet dağılımı

Tablo 10 Katılımcıların demografik özellikleri cinsiyet dağılımı

			Cinsiyet		
			Kadın	Erkek	Toplam
Statü	Öğretim Elemanı	n	26	72	98
		%	26,5%	73,5%	100,0%
	Öğrenci	n	79	149	228
		%	34,6%	65,4%	100,0%
Toplam		n	105	221	326
		%	32,2%	67,8%	100,0%

Araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyet dağılımları aşağıdaki gibi şekillenmiştir.

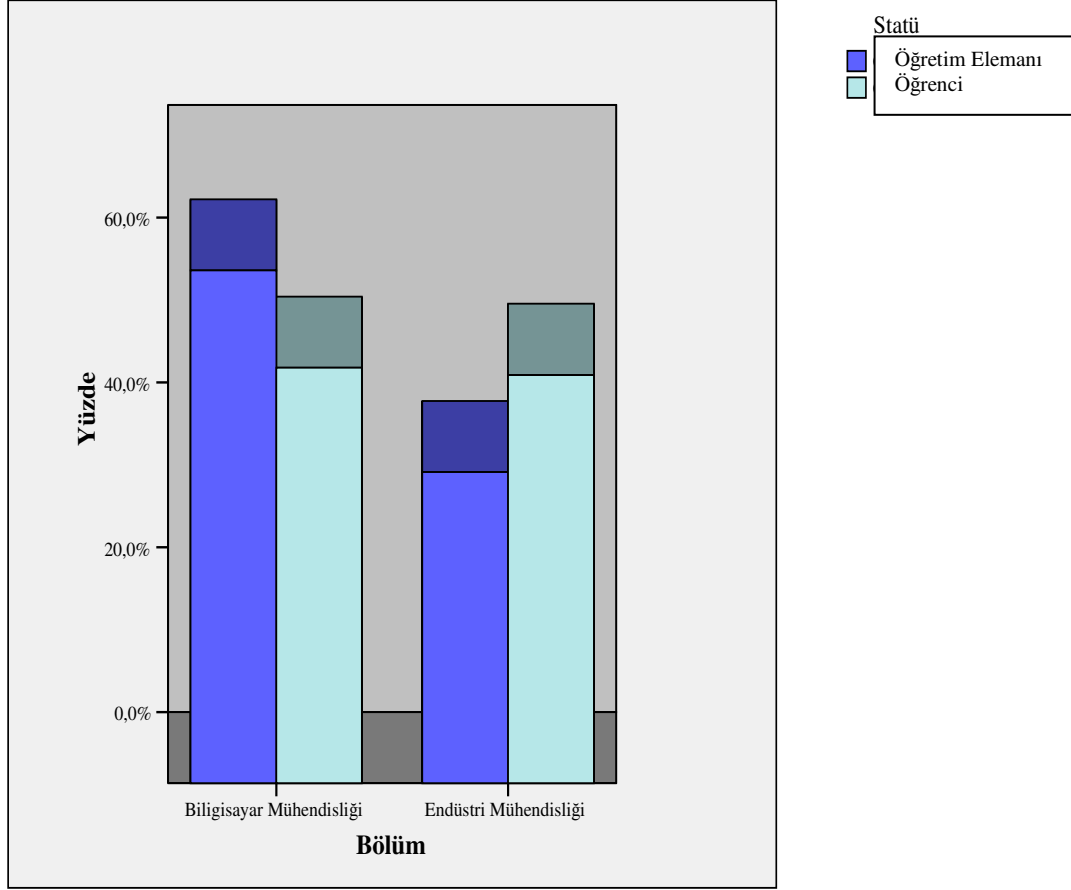
Grafik 2 Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları

Öğrenim görülen/ görev yapılan bölüm türü dağılımı

Tablo 11 Katılımcıların demografik özellikleri öğrenim görülen/ görev yapılan bölüm türü dağılımı

			Bölüm		
			Bilgisayar Müh.	Endüstri Müh.	Toplam
Statü	Öğretim Elemanı	n	61	37	98
		%	62,2%	37,8%	100,0%
	Öğrenci	n	115	113	228
		%	50,4%	49,6%	100,0%
Toplam		n	176	150	326
		%	54,0%	46,0%	100,0%

Öğrenim görülen/görev yapılan bölüm türü dağılımı aşağıdaki gibidir

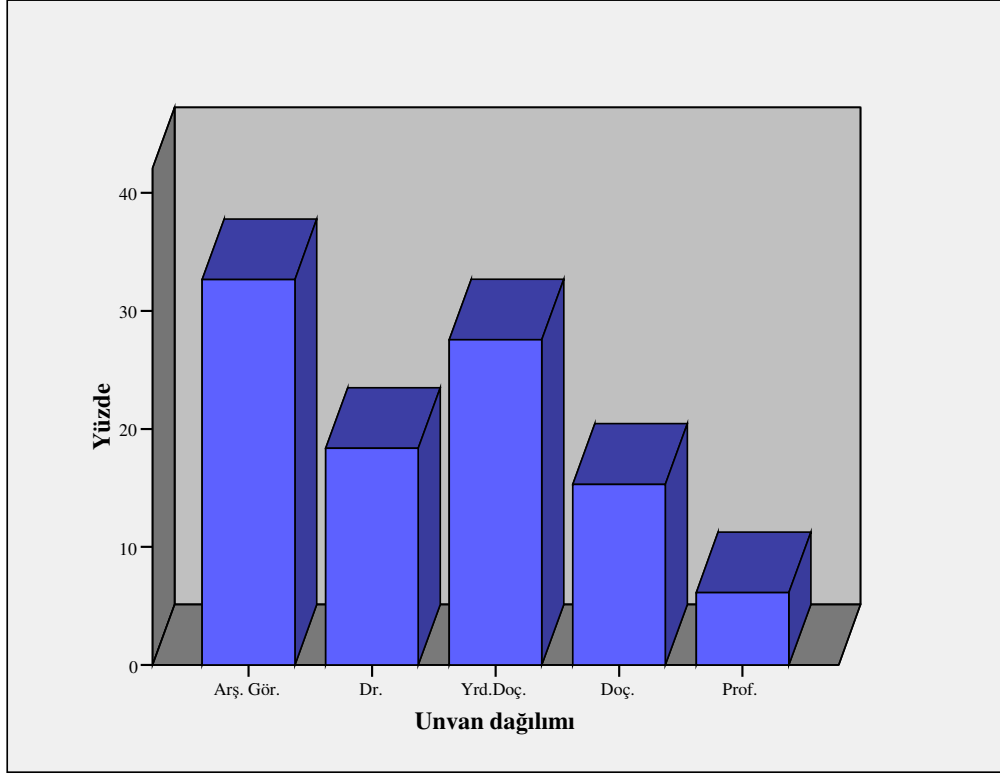
Grafik 3 Öğrenim Görülen/ Görev Yapılan Bölüm Türü Dağılımı

Unvan dağılımı

Tablo 12 Katılımcıların demografik özellikleri unvan dağılımı

	n (Kişi sayısı)	% (Yüzde)
Arş. Gör.	32	32,7
Dr.	18	18,4
Yrd. Doç.	27	27,6
Doç.	15	15,3
Prof.	6	6,1
Toplam	98	100,0

Araştırmada yer alan öğretim elemanlarının unvan dağılımları aşağıdaki gibidir.

Grafik 4 Öğretim Elemanlarının Unvan Dağılımları

BÖLÜM IV

4. Bulgular ve Yorumlar

4.1 Katılımcıların Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşlerinin İrdelenmesi

Tablo 13 Ölçek ve alt boyutlara ilişkin ortalamalar tablosu

	Amaç	Süreç	İçerik	Değerlendirme	Uzaktan Eğitim
Ortalama	4,32	3,56	3,55	3,47	3,63
Standart Sapma	0,72	0,71	0,71	0,68	0,57

Ortalamalar incelendiğinde,

Katılımcıların en olumlu görüşe sahip oldukları konunun uzaktan eğitim programının amacına ilişkin olduğu görülmektedir. 4,32 yanıt ortalaması ile öğretim elemanları ve öğrenciler, amaç alt boyutuna ilişkin yargılara “katılıyorum” yanıtını vermişlerdir.

Katılımcıların yukarıdaki 5 konu içerisinde en olumsuz görüşe sahip oldukları konunun ise uzaktan eğitim programının değerlendirme alt boyutuna ilişkin olduğu görülmektedir. 3,47 yanıt ortalaması ile öğretim elemanları ve öğrenciler, değerlendirme alt boyutuna ilişkin yargılara “ne katılıyorum ne katılmıyorum” yanıtını vermişlerdir.

Öğretim elemanları ve öğrenciler uzaktan eğitim programı, süreci, ve içeriğine ilişkin konulara benzer şekilde “katılıyorum” şekline görüş beyan ederek, bu konular hakkındaki görüşlerinin olumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Özet olarak katılımcılar uzaktan eğitim programı, amaç, içerik ve süreci konularına olumlu bakarken, uzaktan eğitim programının değerlendirme alt boyutuna

ilişkin kararsız kalmışlardır.

4.2. Statünün Uzaktan Eğitim Programı ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması

Test edilecek hipotez:

H0: Öğretim elemanları ve öğrenciler arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1: Öğretim elemanları ve öğrenciler arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark vardır.

Söz konusu hipotezin testi için bağımsız örneklem t testi uygulanmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 14 Statünün uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler

	Statü	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
İçerik	Öğretim Elemanı	98	3,37	0,74	-3,018	0,003
	Öğrenci	228	3,63	0,68		
Süreç	Öğretim Elemanı	98	3,34	0,81	-3,338	0,001
	Öğrenci	228	3,65	0,65		
Değerlendirme	Öğretim Elemanı	98	3,24	0,73	-4,039	0,000
	Öğrenci	228	3,56	0,64		
Amaç	Öğretim Elemanı	98	4,09	0,96	-3,180	0,002
	Öğrenci	228	4,42	0,56		
Uzaktan Eğitim	Öğretim Elemanı	98	3,43	0,65	-3,957	0,000
	Öğrenci	228	3,72	0,51		

Yapılan t testi sonucunda uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin hesaplanan anlamlılık değerleri $<0,05$ olarak hesaplanmıştır. Bu durumda H0 hipotezi reddedilir yani, Öğretim elemanları ve öğrenciler arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark vardır sonucuna varılır. ($\alpha=0,05$)

Ortalamalar incelendiğinde,

- Uzaktan eğitim programlarının içeriğini değerlendirirken öğretim elemanlarının görüşleri 3,37 yanıt ortalaması ile “kararsızım” (ne olumlu ne olumsuz) biçiminde ortaya çıkarken, öğrenci görüşleri ise 3,63 ortalama ile “katılıyorum” (olumlu) şeklinde belirlenmiştir. Bu durumda öğrenciler uzaktan eğitim programlarının içeriğini değerlendirirken öğretim elemanlarına göre daha olumlu bakış sergilemektedirler.
- Uzaktan eğitim programlarının sürecini değerlendirirken öğretim elemanlarının görüşleri 3,34 yanıt ortalaması ile “kararsızım” (ne olumlu ne olumsuz) biçiminde ortaya çıkarken, öğrenci görüşleri ise 3,65 ortalama ile “katılıyorum” (olumlu) şeklinde belirlenmiştir. Bu durumda öğrenciler uzaktan eğitim programlarının sürecini değerlendirirken öğretim üyelerine göre daha olumlu bakış sergilemektedirler.
- Uzaktan eğitim programlarının değerlendirme boyutunda öğretim elemanlarının görüşleri 3,24 yanıt ortalaması ile “kararsızım” (ne olumlu ne olumsuz) biçiminde ortaya çıkarken, öğrenci görüşleri ise 3,56 ortalama ile “katılıyorum” (olumlu) şeklinde belirlenmiştir. Bu durumda öğrenciler uzaktan eğitim programlarının değerlendirme boyutunda öğretim üyelerine göre daha olumlu bakış sergilemektedirler.
- Uzaktan eğitim programlarının amaçlarını değerlendirirken öğretim elemanlarının görüşleri 4,09 yanıt ortalaması ile “katılıyorum” (olumlu) biçiminde ortaya çıkarken, öğrenci görüşleri ise 4,42 ortalama ile yine “katılıyorum” (olumlu) şeklinde belirlenmiştir. Her ne kadar iki katılımcı grubu da amaç alt boyutuna ilişkin olumlu görüş belirtmiş olsalar da, öğrenciler uzaktan eğitim programlarının amaçlarını değerlendirirken öğretim üyelerine göre daha olumlu bakış sergilemektedirler.
- Uzaktan eğitim programlarını genel olarak değerlendirirken öğretim elemanlarının görüşleri 3,43 yanıt ortalaması ile “kararsızım” (ne olumlu ne olumsuz) biçiminde ortaya çıkarken, öğrenci görüşleri ise 3,72 ortalama ile “katılıyorum” (olumlu) şeklinde belirlenmiştir. Bu durumda öğrenciler uzaktan eğitim programlarını genel olarak değerlendirirken öğretim üyelerine göre daha olumlu bakış sergiledikleri anlaşılmaktadır.

Tablo genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin uzaktan eğitim programı, amaçları, süreci, içeriği ve değerlendirme boyutu bakımından öğretim elemanlarına göre daha olumlu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlar ile aşağıdaki problemlerin yanıtlarına ulaşılmıştır.

- Uzaktan eğitim programına dâhil olan öğrencilerin ve öğretim elemanlarının program hakkındaki görüşleri nelerdir
- Uzaktan eğitim programlarının amaçları hakkında öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının içeriği hakkında öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının süreci hakkında öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının değerlendirmesi hakkında öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının amaçları hakkında öğrencilerin görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının içeriği hakkında öğrencilerin görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının süreci hakkında öğrencilerin görüşleri nelerdir?
- Uzaktan eğitim programlarının değerlendirmesi hakkında öğrencilerin görüşleri nelerdir?

Alt problemlerin yanı sıra öğrenim görülen öğrenim görülen bölüm, görev yapılan bölüm, cinsiyet, yaş ve öğretim elemanlarının unvanlarına göre de değerlendirmeler yapılmıştır.

4.3. Öğrenim Görülen Bölüm Türünün Uzaktan Eğitim Programı Ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması (Öğrenciler)

Test edilecek hipotez:

H0: Bilgisayar mühendisliği ve endüstri mühendisliğinde öğrenim gören öğrenciler arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1: Bilgisayar mühendisliği ve endüstri mühendisliğinde öğrenim gören öğrenciler arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark vardır.

Söz konusu hipotezin testi için bağımsız örneklem t testi uygulanmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

	Statü	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
İçerik	Bilgisayar Mühendisliği	115	3,5987	0,76108	-0,722	0,421
	Endüstri Mühendisliği	113	3,6644	0,60631		
Süreç	Bilgisayar Mühendisliği	115	3,7489	0,65005	2,168	0,031
	Endüstri Mühendisliği	113	3,5619	0,65233		
Değerlendirme	Bilgisayar Mühendisliği	115	3,4870	0,64442	-1,963	0,051
	Endüstri Mühendisliği	113	3,6534	0,63548		
Amaç	Bilgisayar Mühendisliği	115	4,4652	0,56573	1,133	0,259
	Endüstri Mühendisliği	113	4,3805	0,56309		
Uzaktan Eğitim	Bilgisayar Mühendisliği	115	3,7276	0,55816	-0,009	0,993
	Endüstri Mühendisliği	113	3,7282	0,47446		

Yapılan t testi sonucunda uzaktan eğitim programı ve içerik, değerlendirme ve amaç boyutlarına ilişkin hesaplanan anlamlılık değerleri $>0,05$ olarak hesaplanmıştır. Süreç alt boyutuna ilişkin p değeri ise $<0,05$ 'tir. Yani bilgisayar mühendisliği ve endüstri mühendisliğinde öğrenim gören öğrenciler arasında, uzaktan eğitim programı ve içerik, değerlendirme ve amaç alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark bulunmazken, süreç alt boyutuna ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark vardır sonucuna varılır. ($\alpha=0,05$)

Ortalamalar incelendiğinde, bilgisayar mühendisliği öğrencilerinin uzaktan eğitimin süreç alt boyutuna, endüstri mühendisliği öğrencilerine göre daha olumlu

baktıkları görülmektedir.

4.4. Görev Yapılan Bölüm Türünün Uzaktan Eğitim Programı ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması (Öğretim Üyeleri)

Test edilecek hipotez:

H0: Genel mühendislik ve yan alan bölümlerinde görev yapan öğretim üyeleri arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1: Genel mühendislik ve yan alan bölümlerinde görev yapan öğretim üyeleri arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark vardır.

Söz konusu hipotezin testi için bağımsız örneklem t testi uygulanmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

	Statü	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
İçerik	Genel Müh.	61	3,4774	0,76876	1,782	0,078
	Yan alan	37	3,2037	0,68063		
Süreç	Genel Müh.	61	3,4344	0,81029	1,383	0,170
	Yan alan	37	3,2017	0,80333		
Değerlendirme	Genel Müh.	61	3,3279	0,77398	1,505	0,136
	Yan alan	37	3,0991	0,64843		
Amaç	Genel Müh.	61	4,1107	1,10446	0,276	0,783
	Yan alan	37	4,0608	0,68060		
Uzaktan Eğitim	Genel Müh.	61	3,5194	0,69492	1,674	0,097
	Yan alan	37	3,2941	0,55371		

Yapılan t testi sonucunda uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin hesaplanan anlamlık değerleri $> 0,05$ olarak hesaplanmıştır. Bu durumda H0 hipotezi kabul edilir yani, genel mühendislik ve yan alan bölümlerinde görev yapan öğretim üyeleri arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark yoktur sonucuna varılır. ($\alpha = 0,05$)

4.5. Cinsiyetin Uzaktan Eğitim Programı ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması

Test edilecek hipotez:

H0: Kadın ve erkek katılımcılar arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1 Kadın ve erkek katılımcılar arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark vardır.

Söz konusu hipotezin testi için bağımsız örneklem t testi uygulanmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

	Statü	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
İçerik	Kadın	105	3,4879	0,60633	-1,246	0,214
	Erkek	221	3,5853	0,75959		
Süreç	Kadın	105	3,4798	0,66532	1,445	0,149
	Erkek	221	3,6028	0,74210		
Değerlendirme	Kadın	105	3,2556	0,63552	-3,983	0,000
	Erkek	221	3,5732	0,68961		
Amaç	Kadın	105	4,1738	0,84717	-2,602	0,010
	Erkek	221	4,3948	0,64576		
Uzaktan Eğitim	Kadın	105	3,5293	0,54465	-2,401	0,010
	Erkek	221	3,6921	0,58419		

Yapılan t testi sonucunda uzaktan eğitim programı, değerlendirme ve amaç boyutlarına ilişkin hesaplanan anlamlılık değerleri $<0,05$ olarak hesaplanmıştır. Süreç ve içerik alt boyutuna ilişkin p değeri ise $>0,05$ 'tir. Yani kadın ve erkek katılımcılar arasında, uzaktan eğitim programı, değerlendirme ve amaç alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark bulunurken, süreç ve amaç alt boyutuna ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark yoktur sonucuna varılır. ($\alpha=0,05$)

Ortalamalar incelendiğinde, erkek katılımcıların uzaktan eğitim, değerlendirme ve amaç alt boyutlarına, baya katılımcılara göre daha olumlu baktıkları görülmektedir.

4.6. Yaşın Uzaktan Eğitim Programı ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması

Test edilecek hipotez:

H0: Farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1: Farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark vardır.

Söz konusu hipotezin testi için ANOVA uygulanmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

		N	Ortalama	Standart sapma	F	p
İçerik	20-29	71	3,4643	0,77988	0,725	0,538
	30-39	93	3,5302	0,68778		
	40-49	107	3,6175	0,68554		
	50 +	55	3,5860	0,73058		
	Total	326	3,5539	0,71435		
Süreç	20-29	71	3,2636	0,68098	7,134	0,000
	30-39	93	3,5202	0,74301		
	40-49	107	3,7220	0,66683		
	50 +	55	3,7136	0,71227		
	Total	326	3,5632	0,71955		
Değerlendir.	20-29	71	3,4131	0,87190	1,602	0,189
	30-39	93	3,3746	0,68262		
	40-49	107	3,5327	0,56424		
	50 +	55	3,5879	0,63412		
	Total	326	3,4709	0,68793		
Amaç	20-29	71	4,2465	0,64016	1,003	0,392
	30-39	93	4,2742	0,88162		
	40-49	107	4,3551	0,63787		
	50 +	55	4,4455	0,67989		
	Total	326	4,3236	0,72294		
Uzaktan Eğ.	20-29	71	3,5041	0,60378	2,758	0,042
	30-39	93	3,5935	0,56053		
	40-49	107	3,7232	0,55403		
	50 +	55	3,7302	0,57983		
	Total	326	3,6397	0,57597		

Yapılan ANOVA testi sonucunda uzaktan eğitim programı ve süreç alt boyutuna ilişkin hesaplanan anlamlılık değerleri $< 0,05$ olarak hesaplanmıştır. Yani farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında, uzaktan eğitim programı ve süreç alt boyutuna ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark vardır sonucuna varılır. ($\alpha = 0,05$)

Söz konusu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacı ile Tukey testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

	(I) Yaş	(J) Yaş	Fark ortalaması (I-J)	p
Süreç	20-29	30-39		0,094
		40-49	-0,45838(*)	0,000
		50 ve +	-0,45005(*)	0,002
	30-39	20-29		0,094
		40-49		0,178
		50 ve +		0,366
	40-49	20-29	0,45838(*)	0,000
		30-39		0,178
		50 ve +		1,000
	50 ve +	20-29	0,45005(*)	0,002
		30-39		0,366
		40-49		1,000
Uzaktan Eğitim	20-29	30-39		0,754
		40- 49	-0,21914(*)	0,041
		50 ve +		0,125
	30- 39	20- 29		0,754
		40- 49		0,379
		50 ve +		0,496
	40- 49	20- 29	0,21914(*)	0,041
		30- 39		0,379
		50 ve +		1,000
	50 ve +	20- 29		0,125
		30- 39		0,496
		40- 49		1,000

Tukey testi sonucunda süreç alt boyutuna ilişkin karşılaştırmada,

- 20- 29 yaş aralığındaki grubun 40 yaş ve üzeri gruba göre süreç boyutuna ilişkin düşüncelerinin daha olumsuz olduğu,
- Uzaktan eğitim programına ilişkin yapılan karşılaştırmada ise, 20- 29 yaş aralığındaki grubun 40- 49 arası yaş grubuna göre düşüncelerinin yine daha olumsuz olduğu tespit edilmiştir.

4.7. Unvanın Uzaktan Eğitim Programı ve Alt Boyutlarına İlişkin Görüşler Bakımından Karşılaştırılması

Test edilecek hipotez:

H0: Farklı unvanlara sahip katılımcılar arasında, uzaktan eğitim programı ve alt

boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1: Farklı unvanlara sahip katılımcılar arasında, uzaktan eğitim programı ve alt boyutlarına ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark vardır.

Söz konusu hipotezin testi için ANOVA uygulanmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

		N	Ortalama	Standart sapma	F	p
İçerik	Arş. Gör.	32	3,4220	0,67849	2,947	0,024
	Dr.	18	3,2650	0,79207		
	Yrd. Doç.	27	3,5783	0,68582		
	Doç.	15	2,8769	0,48979		
	Prof.	6	3,7692	1,20649		
	Total	98	3,3741	0,74516		
Süreç	Arş. Gör.	32	3,4766	0,77214	1,931	0,112
	Dr.	18	3,1875	0,83825		
	Yrd. Doç.	27	3,3598	0,76646		
	Doç.	15	3,0000	0,69276		
	Prof.	6	3,9375	1,14496		
	Total	98	3,3466	0,81147		
Değerlendirme	Arş. Gör.	32	3,1563	0,77244	2,134	0,083
	Dr.	18	3,0278	0,72817		
	Yrd. Doç.	27	3,5370	0,62589		
	Doç.	15	3,0444	0,64077		
	Prof.	6	3,5000	0,94281		
	Total	98	3,2415	0,73418		
Amaç	Arş. Gör.	32	4,3516	0,53829	2,798	0,030
	Dr.	18	3,7639	1,22015		
	Yrd. Doç.	27	4,2315	0,73356		
	Doç.	15	3,5500	1,45835		
	Prof.	6	4,4167	0,66458		
	Total	98	4,0918	0,96283		
Uzaktan Eğitim	Arş. Gör.	32	3,5052	0,60017	3,142	0,018
	Dr.	18	3,2634	0,69664		
	Yrd. Doç.	27	3,5990	0,55568		
	Doç.	15	3,0280	0,52027		
	Prof.	6	3,8441	1,00434		
	Total	98	3,4343	0,65157		

Yapılan ANOVA testi sonucunda uzaktan eğitim programı, içerik ve amaç alt boyutuna ilişkin hesaplanan anlamlık değerleri $<0,05$ olarak hesaplanmıştır. Yani farklı unvanlara sahip katılımcılar arasında, uzaktan eğitim programı, içerik ve amaç alt boyutuna ilişkin görüşler bakımından anlamlı bir fark vardır sonucuna varılır. ($\alpha=0,05$) Söz konusu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacı ile Tukey testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

	(I) Unvan	(J) Unvan	Fark ortalaması (I-J)	p
İçerik	Arş. Gör.	Dr.		0,946
		Yrd. Doç.		0,919
		Doç.		0,117
		Prof.		0,812
	Dr.	Arş. Gör.		0,946
		Yrd. Doç.		0,606
		Doç.		0,534
		Prof.		0,570
	Yrd. Doç.	Arş. Gör.		0,919
		Dr.		0,606
		Doç.		0,025
		Prof.		0,976
	Doç.	Arş. Gör.		0,117
		Dr.		0,534
		Yrd. Doç.		0,025
		Prof.		0,083
	Prof.	Arş. Gör.		0,812
		Dr.		0,570
		Yrd. Doç.		0,976
		Doç.		0,083
Amaç	Arş. Gör.	Dr.		0,209
		Yrd. Doç.		0,988
		Doç.	0,80156(*)	0,043
		Prof.		1,000
	Dr.	Arş. Gör.		0,209
		Yrd. Doç.		0,467
		Doç.		0,965
		Prof.		0,571
	Yrd. Doç.	Arş. Gör.		0,988
		Dr.		0,467
		Doç.		0,161
		Prof.		0,992
	Doç.	Arş. Gör.	-,80156(*)	0,043
		Dr.		0,965
		Yrd. Doç.		0,161
		Prof.		0,308
	Prof.	Arş. Gör.		1,000
		Dr.		0,571
		Yrd. Doç.		0,992
		Doç.		0,308
Uzaktan Eğitim	Arş. Gör.	Dr.		0,683
		Yrd. Doç.		0,978
		Doç.		0,113
		Prof.		0,740
	Dr.	Arş. Gör.		0,683
		Yrd. Doç.		0,400
		Doç.		0,817
		Prof.		0,288
	Yrd. Doç.	Arş. Gör.		0,978
		Dr.		0,400
		Doç.	0,57105(*)	0,043
		Prof.		0,907
	Doç.	Arş. Gör.		0,113
		Dr.		0,817
		Yrd. Doç.	-0,57105(*)	0,043
		Prof.		0,061
	Prof.	Arş. Gör.		0,740
		Dr.		0,288
		Yrd. Doç.		0,907
		Doç.		0,061

Tukey testi sonucunda,

- İçerik alt boyutuna ilişkin düşünceler incelendiğinde Yrd. Doç unvanına sahip

katılımcıların görüşlerinin Doç. Unvanına sahip katılımcılara göre daha olumlu olduğu,

- Amaç alt boyutuna ilişkin düşünceler incelendiğinde Arş. Gör. unvanına sahip katılımcıların görüşlerinin Doç. Unvanına sahip katılımcılara göre daha olumlu olduğu,
- Ve uzaktan eğitim programına ilişkin düşünceler incelendiğinde Yrd. Doç unvanına sahip katılımcıların görüşlerinin Doç. Unvanına sahip katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerle yapılan görüşmelerde onlara uzaktan eğitim ile ilgili açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Bu sorular:
 - Sizin uzaktan eğitimi tercih etme nedeniniz nedir?
 - Sizce uzaktan eğitimin en avantajlı yönü hangisidir? Neden?
 - Sizce uzaktan eğitimin en önemli eksikliği nedir? Neden?

4.8. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimi Tercih Etme Sebebi, Avantajları ve Eksikliği Hakkındaki Görüşlerin İrdelenmesi

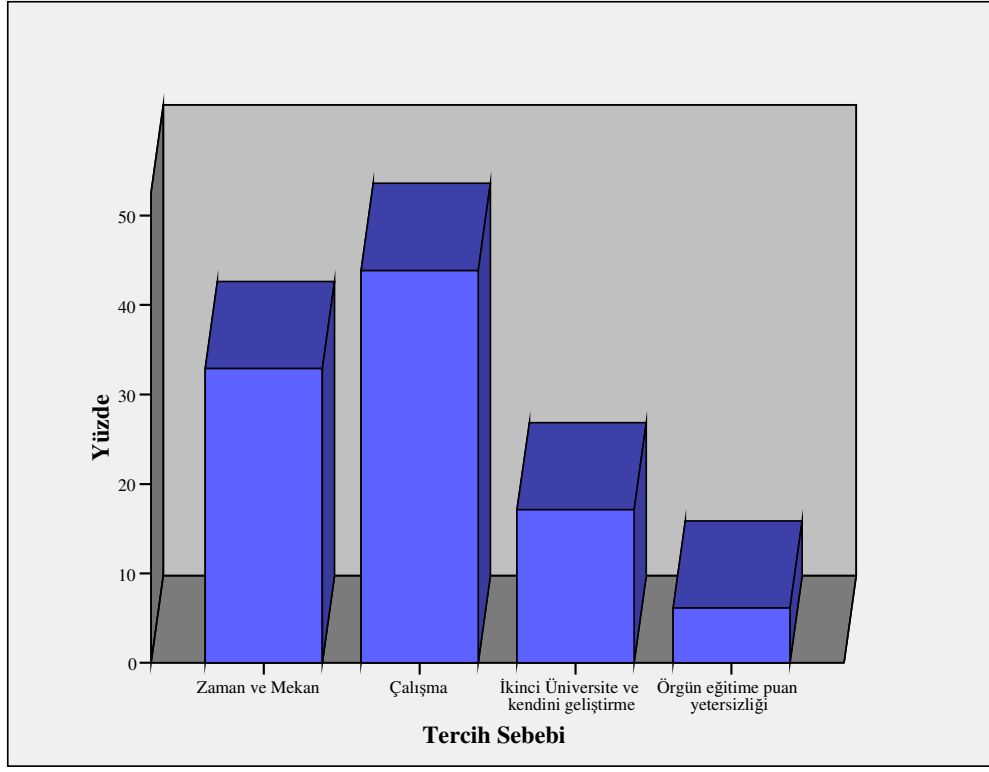
Öğrencilerle yapılan görüşmelerde onlara uzaktan eğitim ile ilgili açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Bu sorular:

- Sizin uzaktan eğitimi tercih etme nedeniniz nedir?
- Sizce uzaktan eğitimin en avantajlı yönü hangisidir? Neden?
- Sizce uzaktan eğitimin en önemli eksikliği nedir? Neden?

4.8.1. Uzaktan eğitimi tercih etme sebebine ilişkin frekans analizi

Tablo 15 Uzaktan eğitimi tercih etme sebebine ilişkin frekans analizi

	n (Kişi sayısı)	% (Yüzde)
Zaman ve Mekan	75	32,9
Çalışma	100	43,9
İkinci Üniversite ve kendini geliştirme	39	17,1
Örgün eğitime puan yetersizliği	14	6,1
Toplam	228	100,0

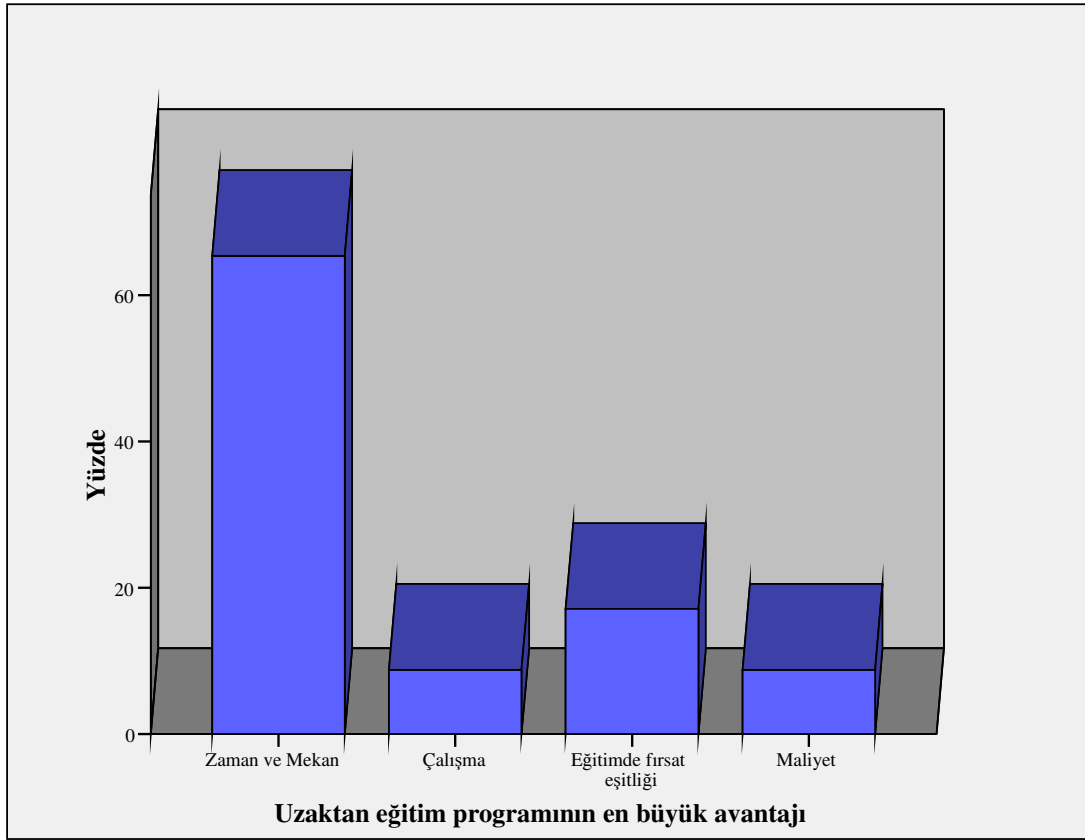
Grafik 5 Öğrencilerin Uzaktan Eğitimi Seçme Nedenleri Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin %43,9'luk bir oranla uzaktan eğitimi tercih etmelerinin nedenini “çalışma” olarak belirtmişlerdir. Tercih sebebi olarak ikinci sırada ise %32,9'luk bir oranla “zaman ve mekân” yanıtı yer almaktadır.

4.8.2. Uzaktan eğitimin en büyük avantajı konusundaki görüşlere ilişkin frekans analizi

Tablo 16 Uzaktan eğitimin en büyük avantajı konusundaki görüşlere ilişkin frekans analizi

	n (Kişi sayısı)	% (Yüzde)
Zaman ve Mekan	149	65,4
Çalışma	20	8,8
Eğitimde fırsat eşitliği	39	17,1
Maliyet	20	8,8
Toplam	228	100,0

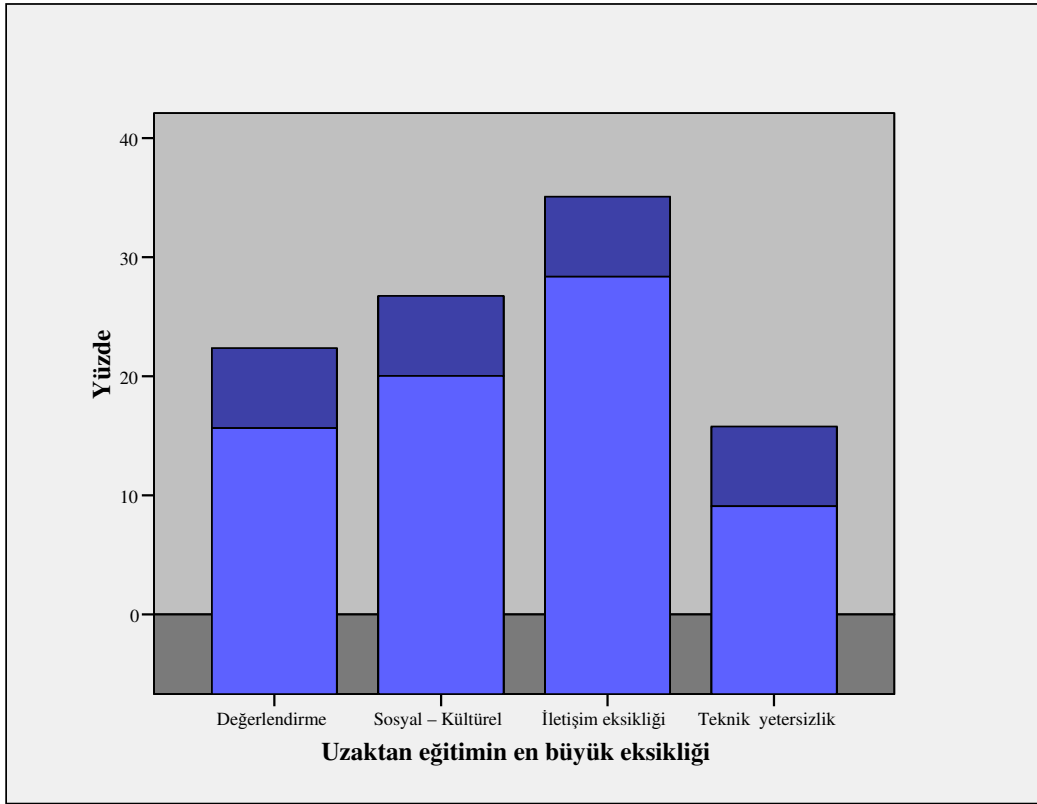
Grafik 6 Uzaktan Eğitimin Avantajları Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin %65 gibi büyük bir kısmı uzaktan eğitimin en büyük avantajının zaman ve mekân olduğunu belirtmiştir.

4.8.3. Uzaktan eğitimin en büyük eksikliği konusundaki görüşlere ilişkin frekans analizi

Tablo 17 Uzaktan eğitimin en büyük eksikliği konusundaki görüşlere ilişkin frekans analizi

	n (Kişi sayısı)	% (Yüzde)
Değerlendirme	51	22,4
Sosyal – Kültürel	61	26,8
İletişim eksikliği	80	35,1
Teknik yetersizlik	36	15,8
Toplam	228	100,0

Grafik 7 Uzaktan Eğitimin Eksiklikleri Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin %35,1'i uzaktan eğitimin en büyük eksikliğinin iletişim eksikliği olduğunu belirtirken, ikinci sırada %26,8 oranla sosyal-kültürel ve üçüncü sırada %22,4 oranla değerlendirme yer almaktadır.

BÖLÜM V

5. Sonuç ve Öneriler

5.1. Sonuç

Öğretim üyesi ve öğrencilerin uzaktan eğitim programına ilişkin verdikleri yanıtlara uygulanan çeşitli testler sonucu bir takım göze çarpan sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan testler sonucunda özet olarak,

Katılımcıların en olumlu görüşe sahip oldukları konunun uzaktan eğitim programının amacına ilişkin olduğu görülmektedir.

Katılımcıların uzaktan eğitim programına ilişkin en olumsuz görüşe sahip oldukları konunun ise uzaktan eğitim programının değerlendirme alt boyutuna ilişkin olduğu belirlenmiştir.

Öğretim elemanları ve öğrenciler uzaktan eğitim programı, süreci ve içeriğine ilişkin konulara benzer şekilde “katılıyorum” şekline görüş beyan ederek, bu konular hakkındaki görüşlerinin olumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Bir başka deyişle katılımcılar, uzaktan eğitim programı, amaç, içerik ve süreci konularına olumlu bakarken, uzaktan eğitim programının değerlendirme boyutuna ilişkin kararsız kalmışlardır.

Öğretim elemanları ve öğrencilerin uzaktan eğitim programına ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında ise,

Uzaktan eğitim programlarının içeriğini değerlendirirken öğretim elemanlarının görüşleri “kararsızım” (ne olumlu ne olumsuz) biçiminde ortaya çıkarken, öğrenci görüşleri ise “katılıyorum” (olumlu) şeklinde belirlenmiştir. Bu durumda öğrenciler uzaktan eğitim programlarının içeriğini değerlendirirken öğretim üyelerine göre daha olumlu bakış sergilemektedirler.

Uzaktan eğitim programlarının sürecini değerlendirirken öğretim elemanlarının görüşleri “kararsızım” (ne olumlu ne olumsuz) biçiminde ortaya çıkmıştır.

Öğrenci görüşleri ise “katılıyorum” (olumlu) şeklinde belirlenmiştir. Bir başka ifade ile öğrenciler uzaktan eğitim programlarının sürecini değerlendirirken öğretim üyelerine göre daha olumlu görüş içerisindeyler.

Uzaktan eğitim programlarının değerlendirme boyutunda öğretim elemanlarının görüşleri “kararsızım” (ne olumlu ne olumsuz) biçiminde ortaya çıkarken, öğrenci görüşleri ise “katılıyorum” (olumlu) şeklinde belirlenmiştir. Yani öğrenciler uzaktan eğitim programlarının değerlendirme boyutunda öğretim üyelerine göre daha olumlu bakmaktadırlar.

Uzaktan eğitim programlarının amaçlarını değerlendirirken öğretim elemanlarının görüşleri “katılıyorum” (olumlu) biçiminde ortaya çıkarken, öğrenci görüşleri yine “katılıyorum” (olumlu) şeklinde belirlenmiştir. Her ne kadar iki katılımcı grubu da amaç alt boyutuna ilişkin olumlu görüş belirtmiş olsalar da, öğrenciler uzaktan eğitim programlarının amaçlarını değerlendirirken öğretim üyelerine göre daha olumlu bakış sergilemektedirler.

Uzaktan eğitim programları değerlendirilirken öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre görüşlerini incelediğimizde; hem bilgisayar mühendisliğinde öğrenim gören öğrenciler hem de endüstri mühendisliğinde öğrenim gören öğrenciler programın içeriği, amaçları ve değerlendirmesi alt boyutlarına ortak cevaplar vermişlerdir. Fakat süreç alt boyutu için bilgisayar mühendisliği öğrencileri endüstri mühendisliği öğrencilerine göre daha olumlu cevaplar vermişlerdir.

Uzaktan eğitim alanında ders veren öğretim üyelerini mühendislik alan dersleri ve yan alan dersleri olarak iki boyutta ele aldığımızda öğretim elemanlarının görüşlerinin ortak olduğunu görülmüştür.

Uzaktan eğitim programlarını değerlendirirken cinsiyet ele alındığında; erkek katılımcıların uzaktan eğitim, değerlendirme ve amaç alt boyutlarına, bayan katılımcılara göre daha olumlu baktıkları görülmektedir.

Uzaktan eğitim programı değerlendirilirken katılımcıların yaşı ele alındığında; 20- 29 yaş aralığındaki grubun 40 yaş ve üzeri gruba göre süreç boyutuna ilişkin düşüncelerinin daha olumsuz olduğu, uzaktan eğitim programına ilişkin yapılan karşılaştırmada ise, 20- 29 yaş aralığındaki grubun 40- 49 arası yaş grubuna göre düşüncelerinin yine daha olumsuz olduğu tespit edilmiştir.

Tekinarslan (2008) tarafından yapılan araştırma sonucuda, özellikle orta ve üstü yaş grubunun uzaktan eğitim açısından daha olumlu görüşlere sahip olduklarını görüşünü desteklemektedir.

Son olarak ankete katılan öğretim elemanlarının unvanlarına değerlendirme yaptığımızda uzaktan eğitim programları hakkında; içerik alt boyutuna ilişkin düşünceler incelendiğinde Yrd. Doç unvanına sahip katılımcıların görüşlerinin Doç. unvanına sahip katılımcılara göre daha olumlu olduğu, amaç alt boyutuna ilişkin düşünceler incelendiğinde Arş. Gör. unvanına sahip katılımcıların görüşlerinin Doç. unvanına sahip katılımcılara göre daha olumlu olduğu ve uzaktan eğitim programına ilişkin düşünceler incelendiğinde Yrd. Doç unvanına sahip katılımcıların görüşlerinin Doç. unvanına sahip katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

Öğrencilere yöneltilen açık uçlu sorulara verilen cevapları incelediğimizde;

Öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih etme nedenlerinin başında çalışma hayatı gelmektedir. Katılımcılar çalışarak okumak için bu eğitimi tercih ettiklerini bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra ikinci olarak da uzaktan eğitimin zamandan ve

mekândan bağımsız olması öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih etmesine neden olmuştur. İşman ve Dabaj tarafından Kıbrıs Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde yapılan araştırma sonucunda da öğrencilerin %65'i uzaktan eğitimi çalışıp okuma imkânı sağladığı için tercih ettiklerini belirtmişlerdir (İşman ve Dabaj, 2005).

Öğrencilere göre uzaktan eğitim programlarının en avantajlı yönü zamandan ve mekândan bağımsız olmasıdır. Öğrenciler istedikleri zaman ve mekânda ders dinlemenin avantajlı olduğunu düşünmektedirler. Aynı zamanda öğrenciler online dersleri istedikleri zaman tekrar tekrar dinlemenin olumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrenciler için uzaktan eğitim programlarının en büyük eksikliğinin iletişim sorunu olduğunu belirtmişlerdir. İletişimin hem öğretmen ile hem de öğrenciler ile yeteri kadar sağlanamamasının olumsuzluk olduğunu düşünmektedirler. İletişim eksikliğine bağlı olarak da sosyalleşme de sıkıntıların yaşandığı belirtilmiştir. Öğrenciler uzaktan eğitim programlarının da değerlendirmenin de eksik olduğu düşüncesindedirler. Uzaktan eğitim anlayışında örgün değerlendirme yapılmasının olumsuz olduğu düşüncesindedirler.

Ljosa (1998) tarafından yapılan araştırmada da bir ortamda öğrenmeyi kolaylaştırma için öğretmenler ve öğrenciler arasında iletişimi yoğunlaştırmak zorunluluğu belirtilmiştir (Aktaran: Neely ve Tucker, 2010: 22).

İşman ve Dabaj'ın araştırma sonuçları da gösteriyor ki öğrencilerin %85'i uzaktan eğitimde etkileşimin olmamasından yakınmaktadırlar (İşman ve Dabaj, 2005).

Paran vd tarafından yapılan araştırma sonuçları ise araştırmamızı destekler niteliktedir. Bu araştırma da öğrenciler özellikle öğretmenleri ile iletişim sıkıntısı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinden birinin de sosyalleşme eksikliği olduğu belirtilmiştir (Paran, Furneaux ve Summer, 2003).

5. 2. Öneriler

5. 2. 1. Elde edilen bulgulara yönelik öneriler

1. Bu araştırma sürecinde alınan görüşler doğrultusunda elde ettiğimiz verilere göre; programın öğelerinden değerlendirme ve süreç öğretim üyeleri açısından yeterli bulunmamaktadır. Özellikle değerlendirme sürecinin görüşlerinde genel olarak kararsız cevaplar vermişlerdir. Uzaktan eğitim sistemlerinin değerlendirme sistemleri incelendiğinde karşımıza örgün değerlendirme sistemleri çıkmaktadır. Bu durumun uzaktan eğitimin felsefesine uygun olmadığı düşüncesindeyim. Çünkü kişilerin uzaktan eğitimi tercih etmelerindeki önemli etkinin, zaman ve mekândan bağımsızlık olduğu sonucuna varılmıştır. Geliştirilen bilgisayar programları ile verimli sonuçlar alabileceğimiz online (çevrimiçi) sınavlar gerçekleştirilebilir.
2. Yaş grupları ele alınarak incelendiğinde ise; orta yaş grubunun (40- 49) gençlere göre (20- 29) program hakkında daha olumlu düşündükleri sonucuna varılmıştır. Bu durumda ise programın gençlere hitap edecek düzeyde yeniden ele alınması gerektiği düşüncesindeyim. Çünkü hızla gelişmekte olan uzaktan eğitim anlayışının sadece üniversitelerle sınırlı kalmayacağı, ilerleyen zamanlarda ortaöğretim ve ilköğretim düzeyinde yardımcı eğitim programı olarak sistemin içerisinde yer alabileceği düşüncesindeyim.

5. 2. 2. Araştırmacılara yönelik öneriler

1. Uzaktan eğitim programları değerlendirilmesi daha geniş bir örnekleme yapılabilir.
2. Uzaktan eğitim programları ile örgün eğitim programlarının, program öğeleri açısından karşılaştırılarak değerlendirildiği çalışmalar yapılabilir.
3. Uzaktan eğitim programlarında uygulanan yöntem teknikler ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
4. Uzaktan eğitim yapan farklı üniversitelerin programlarını inceleyen betimsel çalışmalar yapılabilir.
5. Uzaktan eğitim yapan iki farklı üniversite arasında eğitim programları

arasında karşılaştırmaların yapıldığı çalışmalar yapılabilir.

6. Dünyadaki uzaktan eğitim anlayışı ile ülkemizdeki uzaktan eğitim anlayışı arasında karşılaştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Alakuş, A. O. (2003). Öğrenme - öğretme sürecinde uzaktan öğretim ve Türkiye'deki yansımaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* Y. 2003 C. 2 S. 6, 72-82 (<http://www.e-sosder.com>, 15 Nisan 2010 tarihinde erişildi).
- Alkan, C. (1987). *Açık öğretim: uzaktan eğitim sistemlerinin karşılaştırılmalı olarak incelenmesi*. Ankara: A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No.137
- Akkoyunlu, B. (2008). *Bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme*. International Educational Technology Conference (IETC) 2008, 6-8 Mayıs. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.
- AYÜ. (2010). *Tarihçe*. Ahmet Yesevi Üniversitesi. (<http://www.yesevi.edu.tr>, 15 Aralık 2010 tarihinde erişildi).
- Ayvazreis, Z. (2003). *Dünyada ve Türkiye'de uzaktan eğitim uygulamaları*. XII. Eğitim Bilimleri Kongresinde sunulan bildiri. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bildiri Özetleri Kitabı, ss:85, Ankara
- Baki, A. (2002). *Bilişim ve iletişim teknolojileri ile entegre olmuş üniversitelerde değişen öğrenme öğretme pratikleri*. Uluslararası Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumunda sunulan bildiri (23 - 25 Mayıs, Eskişehir) Anadolu Üniversitesi
- Baturay, M. ve Bay, F. (2009). Uzaktan öğretimi tercih eden öğrencilerin demografik özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2009), 17- 26
- Çamlıfıdan, M. (2007). *İnternete dayalı uzaktan eğitim ve uzaktan hizmet içi eğitim yöntemiyle bilgisayar eğitimi hakkında öğretmen görüşleri (Tuzla örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Çetiner, M. H. , Gencel, Ç. ve Erten Y. M. (1999). *İnternete dayalı uzaktan eğitim ve çoklu ortam uygulamaları*. V. Türkiye'de İnternet Konferansında sunulan bildiri (19-21 Kasım, Ankara) Ankara Üniversitesi

- Ç. Ü. (2007). *Uzaktan eğitimin tanımı*. Enformatik Bölümü & BBUAM, Çukurova Üniversitesi. (<http://e.cu.edu.tr/tanitim/distEdu.asp>, 07 Kasım 2009 tarihinde erişildi).
- Ertuğrul, E. (1999). *Uzaktan eğitim nedir? Uzaktan eğitimin kurumsal ilkeleri, yöntemleri, kullanım alanları, amaçları, faydaları, teknikleri nelerdir?* Birinci Uzaktan Eğitim Sempozyumu. Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığı. 15-16 Kasım. Ankara. 7-14.
- Gökdaş, İ. ve Kayri, M. (2005). E-öğrenme ve Türkiye açısından sorunlar, çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: II, Sayı: II*, (<http://efdergi.yyu.edu.tr>, 18 Mart 2010 tarihinde erişildi).
- Green, T., Alenjandro, J. ve Brown, A. (2009). The retention of experienced faculty in online distance education programs: understanding factors that impact their involvement. *International Review of Research in Open and Distance Learning* Volume 10, Number 3. ISSN: 1492-3831 June-2009
- H. Ü. (2009). *Uzaktan eğitim*. Hacettepe Üniversitesi (http://www.bote.hacettepe.edu.tr/wiki/index.php/Uzaktan_Egitim, 15 Aralık 2009 tarihinde erişildi).
- G. Ü. (2008). *Öğrenim ile yerden ve zamandan bağımsız eğitim imkanı*. Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü. (<http://www.ue.gazi.edu.tr/eogrenme.html>, 16 Aralık 2010 tarihinde erişildi).
- İşman, A. (2008). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- İşman, A. ve Dabaj, F. (2005). Diffusion of distance education in north cyprus. *TOJDE* October 2005 ISSN 1302-6488 Volume:6, Number:4, Article:6
- İşman, A., Dabaj, F. , Altınay, Z. ve Altınay, F. (2004). The evaluation of students' perceptions of distance education. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET* July 2004 ISSN: 1303-6521 Volume 3 Issue 3 Article 8

- Kara, T. (2007). Yaşamboyu öğrenme. http://www2.aku.edu.tr/yeniyönelimler/tolga_yasam.pdf, 15.03.2010 tarihinde erişildi).
- Karahan, M. ve İzci, E. (2001). Üniversite öğrencilerinin internet kullanım düzeyleri ve beklentilerinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:150 ISSN 1301-7669 (http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/150/karahan_izci.htm, 20.04.2010 tarihinde erişildi).
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, E; Baran, B; Bakar, A; Çağıltay, K; Konukseven, İ; Yalabık, N; Toroslu, H. (2006). Üniversite öğretimelemanlarının internet üzerinden eğitim konusundaki görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 22 pp, 159-165/2006 (<http://www.ejer.com.tr/pdfler/eng/1718608502.pdf>, 12 Şubat 2010 tarihinde erişildi).
- KTÜ UZEM. (2010). *UZEM tarihi gelişim*. Uzaktan Eğitim ve Araştırma Merkezi (<http://www.fatih.ktu.edu.tr/bolumler/boteb/KTUUzem-2/ktuuzem/default.php?s=tarihce>, 15 Aralık 2010 tarihinde erişildi).
- MEB (2002). *Uzaktan Eğitim*. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (<http://egitek.meb.gov.tr/kapaklink/uzaktanegitim/uzaktanegitim.html>, 11 Ekim 2010 tarihinde erişildi).
- M. Ü. (2008). *Tarihçe*. Mersin Meslek Yüksek Okulu Uzaktan Eğitim (<http://uzak4.mersin.edu.tr>, 16 Aralık 2010 tarihinde erişildi).
- Nelly, P. ve Tucker, J. (2010). Unbundling faculty roles in online distance education programs. *International Review of Research in Open and Distance Learning* Volume 11, Number 2. ISSN: 1492-3831 May – 2010.
- Ocak, G. (2010). 21. yy. eğitiminde yeni yönelimler. Kadir Keskinılıç (ed.), *Eğitim Bilimlerine Giriş* (ss. 335- 362) İçinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık

- Önal, A. (2002). *Çevrimiçi sınav sistemi*. Uluslararası Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumunda sunulan bildiri (23-25 Mayıs, Eskişehir) Anadolu Üniversitesi.
- Özmen, A. ve Ediz, G. (2002). *Uzaktan eğitim ve Dumlupınar Üniversitesi modeli*. Uluslararası Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumunda sunulan bildiri (23-25 Mayıs, Eskişehir) Anadolu Üniversitesi
- Paran, A. , Furneaux, C. ve Sumner, N. (2004). Computer-mediated communication in distance MA programmes: the student's perspective. *System 32 (2004) 337–355* (www.elsevier.com/locate/system, 12.02.2011 tarihinde erişildi).
- Selvi, K. (2006). Uzaktan öğretim ve eğitim hakkı. *Eurasian Journal of Educational Research 2006 (Kış), Sayı 22* (aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Kıymet_Selvi.doc, 15 Eylül 2010 tarihinde erişildi).
- S. Ü. (2011). *Sakarya Üniversitesi UZEM*. Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim ve Araştırma Merkezi (<http://www.uzem.sakarya.edu.tr/index.php/sauuzem/tarihce.html>, 7 Nisan 2011 tarihinde erişildi).
- Tekinarslan, E. (2008). Attitudes of Turkish distance learners toward internet-based learning: an investigation depending on demographical characteristics. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE January 2008 ISSN 1302-6488 Volume: 9 Number: 1 Article 4*.
- Toffler, A. (1974). *Şok gelecek korkusu* (Çev: S. Sargut). İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- Tokbudak, A., Şenel, H. ve Karadağ, N. (2002). *Açıköğretimde ölçme ve değerlendirme*. Uluslararası Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumunda sunulan bildiri (23-25 Mayıs, Eskişehir) Anadolu Üniversitesi.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Varol, A. ve Bingöl, F. (2002). *Türkiye’de uzaktan öğretim ve Fırat Üniversitesi’nin uzaktan öğretim hedefleri*. Uluslararası Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumunda sunulan bildiri (23-25 Mayıs, Eskişehir) Anadolu Üniversitesi.

EKLER

EK 1: Anket

“Uzaktan Eğitim Programlarının Öğretim Üyesi ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği)” adlı yüksek lisans tez çalışmam için değerli görüşlerinizden yararlanmak istiyorum. Sağlıklı sonuçlar alabilmek için anket sorularına içtenlikle cevap vereceğiniz inancındayım ilginiz ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim...

ANKET SORULARI

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Bölümünüz:

Durumunuz:

Öğretim Elemanı

☐ Prof. Dr. ☐ Doç. Dr. ☐ Yrd. Doç. Dr ☐ Dr. ☐ Arş. Gör

Öğrenci

☐ Ön lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
UZAKTAN EĞİTİMİN AMAÇLARI					
1) Uzaktan eğitim, zaman sınırlaması olmadığı için avantajlıdır.					
2) Uzaktan eğitimde mekân sınırlaması olmadığı için avantajlıdır.					
3) Uzaktan eğitim değişik yaş gruplarına hitap etmektedir.					
4) Uzaktan eğitim değişik kültür ve coğrafyada yaşayanlara hitap etmektedir.					
5) Uzaktan eğitim ile bilgi, düşük maliyetle büyük kitlelere aktarılmaktadır.					
6) Uzaktan eğitim ile büyük miktarda içerik ve malzeme birikimi sağlanır.					
7) Uzaktan eğitim ile küresel bilgi aktarımı sağlanır.					
8) Uzaktan eğitim ülkenin uzak hedefleri ile paraleldir.					

UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİ					
9)Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen- öğrenci iletişimi sağlanmaktadır.					
10)Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci –öğrenci iletişimi sağlanmaktadır.					
11) Uzaktan eğitim sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmaktadır.					
12) Uzaktan eğitim sürecinde eğitimde fırsat eşitliği sağlanmaktadır.					
UZAKTAN EĞİTİMDE İÇERİK					
13) Uzaktan eğitim sürecinde bireyselleştirilmiş öğrenme sağlanmaktadır.					
14) Uzaktan eğitim programlarında içerik güncel bilgileri kapsamaktadır					
15) Uzaktan eğitim programlarında içerik öğrenci seviyelerine uygundur.					
16) Uzaktan eğitim programlarında içerik somuttan-soyut yapısına uygundur.					
17) Uzaktan eğitim programlarında içerik bilinenden – bilinmeyene yapısına uygundur.					
18) Uzaktan eğitim programlarında içerik kolaydan- zora yapısına uygundur.					
19) İçerikte konular birbiri ile tutarlıdır					
20) İçerik evrenseldir.					
21) İçerik öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygundur.					
22) İçerikteki bilgiler anlamlı bir bütünlük içerisinde verilmiştir.					
23)Uzaktan eğitim programlarında içerik bireyin ihtiyaçlarına cevap vermektedir.					
24)Uzaktan eğitim programlarında içerik toplumun ihtiyaçlarına cevap vermektedir.					
25) İçerik değerlendirilebilir durumdadır.					
26)Uzaktan eğitim programlarında değerlendirme ders içerikleri ile uygun şekilde yapılmaktadır.					
UZAKTAN EĞİTİMDE DEĞERLENDİRME					
27)Uzaktan eğitim programlarında örgün değerlendirme (derslikte) yapılmaktadır					
28)Uzaktan eğitim programlarında örgün değerlendirme uygundur.					
29)Uzaktan eğitim programlarında süreç değerlendirilmesi yapılmaktadır.					
30)Uzaktan eğitim programlarında sonuç (ürün) değerlendirilmesi yapılmaktadır.					
31)Uzaktan eğitim programlarında etkinliklerin değerlendirilmesi yapılmaktadır.					
32)Uzaktan eğitim programlarında değerlendirmede alternatif yöntemler kullanılmaktadır.					

Sizin uzaktan eğitimi tercih etme nedeniniz nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

Sizce uzaktan eğitimin en avantajlı yönü hangisidir? Neden?

.....

.....

.....

.....

.....

Sizce uzaktan eğitimin en önemli eksikliği nedir? Neden?

.....

.....

.....

.....

.....

Beyza ÖZER

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Programları ve Öğretim

İletişim: ozer.beyza@gmail.com